

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ—JURISPRUDENȚĂ—LEGISLAȚIUNE—ECONOMIE POLITICĂ—FINANȚE—SOCIOLOGIE

FONDATOR:
ION S. CODREANU
Avocat

DIRECTOR:
I. GR. PERIȚEANU
Avocat, fost Ministru

PRIM REDACTOR:
ALEXANDRU VELESCU
Doctor în Drept, Avocat

COMITETUL DE REDACȚIE:

Traian Alexandrescu, fost decan al Baroului de Ilfov; **Alexandru Cerban**, Profesor Universitar, Avocat; **Iosif G. Cohen** Consilier la Consiliul Legislativ, Avocat; **Gr. Conduratu**, Avocat; **N. Jac Constantinescu**, Președinte la C. de Apel București; **E. Cristoforeanu**, Dr. în Drept dela Roma, Avocat; **Dem. I. Dobrescu**, Primarul General al Capitalei; **Vintilă Dongoroz**, Conferențiar universitar, Membru în Consiliul de disciplină al Baroului Ilfov; **D. Gălăvescu-Pyk**, Profesor Universitar, Avocat; **Eugen Peșit**, Consilier la Inalta Curte de Casație; **G. Petrovici**, Prodecan al Baroului Ilfov; **C. Sipsom** Profesor Universitar; **C. A. Stoeanovici**, Conf. univ., Membru al Consiliului Legislativ; **Gr. L. Trancu-lași**, fost Ministru Avocat; **Hariton Udrea**, Judecător Trib. Ilfov; **Petre Vasilescu**, Profesor Universitar.

SECRETARI DE REDACȚIE:

E. C. Decusară Dr. în Drept din Paris, Directorul Statisticii Judiciare; **Ionel I. Codreanu**, Doctor în drept din Paris, Avocat

S U M A R

— *Inceputurile învățământului Juridic în Tara Românească*, de d. Andrei Rădulescu, consilier la Inalta Curte de Casație;

— *Conversiunea creanțelor prin acomodarea lor la valuta indicelui de scumpete*, de d. Dem. Ștefănescu-Priboi, Doctor în drept din Paris, magistrat;

— *Desarmarea de Locot. Cel. A. Soreanu*, *Recenzie*, de avocatul Gr. Racoviceanu.

JURISPRUDENTE:

— Inalta Curte de Casație, s. Unite; *Didina Gheorghiu Lipianu cu Ministerul Public*. (Dispozițiunile art. 353 legea sanitară sunt constituționale).

— *Idem: Elena Dr. A. Dobrovici s. a. cu Soc. St. Scherer*. (Pentru chestiunile judecate în recurs, de alte instanțe judecătorești de cât Curtea de Casație, când se atacă pentru neconstituționalitate, urmează a se face un recurs special).

— Casație, s. I; *Marcu Fischer cu Dr. Șalo Wolloch*. (De când curge termenul de apel? Înțelesul expresiunii „judecată” din textul art. 41 și 74 din legea avocaților din 1925 și 1931. Apel tardiv. Inexistența omisiunii esențiale ca motiv de recurs).

— Curtea de apel București, s. III; *Inginer G. Stoica cu Ministerul Lucr. Publice și al comunicațiilor*. (Inginer la C. F. R. Deștituire cu Decret. Deciziune de anularea lui și reintegrare. Comunicarea ei ministrilor spre executare. Neconformare. Cerere de daune cominatorii. Admitere. Dovadă de comunicare semnată de funcționarul însărcinat cu primirea actelor. Valabilitate. Direcțiunea C. F. R. transformată, între timp, în regie autonomă. Opozițiunea deciziunii de contencios, care are efecte *erga omnes*), cu *Notă* de Prof. Const. G. Rarinescu.

— Curtea de apel București, s. I; *Banca Românească S. A. cu Maria și Marin H. Popescu și Codreanu*. (Avocat. Introducerea unei acțiuni în justiție, semnată de dânsul în numele Băncii creditoare pe lângă care funcționează, pe baza unui mandat judiciar semnat de două persoane. Valabilitate. Aplicarea art. 68 legea avocaților).

Inceputurile învățământului Juridic în Țara-Românească¹⁾

S'a observat — cu drept cuvânt — că nu căutăm să ne cunoaștem — în deajuns — trecutul neamului și de aceea nici nu prețuim cum se cuvine acest trecut. Aceasta este cauza atâtor păreri greșite, răspândite nu numai de streini ci și de noi. De aceea se spune cu atâta ușurință că avem o origină nelămurită, că suntem o amestecătură de popoare, că am fost niște adevărate provincii turcești, că avem un trecut searbăd și atâtea și atâtea de acest fel. De aceea s'a spus — cum am auzit cu regret — chiar aci la Radio că România de abia de 70 ani are o viață de Stat și un trecut propriu. Concluzia este că până atunci n'am avut nimic, n'am însemnat nimic, concluzie cu desăvârșire eronată dacă ne-am osteni cât de puțin să citim, să gândim și să comparăm ce a făcut acest neam cu ceiace au făcut altele.

Această observație este și mai justificată când este vorba de trecutul nostru juridic. Dacă n'am ajuns încă să credem că, în acest domeniu, totul se începe dela războiul cel mare, apoi deseori se spune și se scrie că aproape totul este făcut dela 1864-66. Din necunoașterea trecutului — și din lipsa de curiozitate, ca să nu mai pretindem și dragostea pentru el — întâlnești și în acest domeniu idei care te surprind — dacă nu chiar te supără — când știi cât de pasionați suntem de atâtea amănunte din trecutul juridic al streinilor. Numai așa se poate înțelege de ce se afirmă așa de ușor că n'am avut organizație de Stat, organizare judecătorească, procedură, etc.: numai astfel înțelegi pentru ce de pildă s'a spus — tot aci la Radio — că este un mister în privința locului unde vor fi învățați primii noștri avocați, care n'avuseseră norocul să vină cu diplome din streinătate.

* * *

Asemenea constatări m'au și îndemnat ca astăseară să vă întrețin cu câteva notițe — fără docu-

1) Conferință ținută la Radio la 18 Octombrie 1933.

mentări bine înțeles — despre începuturile învățământului juridic în România de dincoace de Milcov, în Țara Românească.

Un învățământ oarecum organizat—așa cum îl concepem azi—n'am început să avem decât în al doilea deceniu al sec. al XIX-lea, ceiace însă nu este un motiv de critică, căci atâtea alte țări n'au avut nici cât noi.

Dreptul — în diversele lui forme — a fost necesar și pentru conducerea țării, a dregătoriilor și pentru viață în genere. Ca atare, a trebuit să se învețe de multă vreme — măcar în forme reduse — prin palatele domnești și prin casele boerilor. Nevoile practice, alcătuirea de pravile, deslegarea judecăților și ceiace găsim în veacurile următoare, sunt temeuri puternice ale acestei afirmații, până la alte dovezi.

De un învățământ într'o școală nu s'ar putea vorbi decât la sfârșitul secolului al XVII-lea.

Se știe că un fiu de boer mare, Constantin Cantacuzino, a fost în Italia la Padova, prin 1665, și a studiat între alte materii și cartea de drept roman, numită „Institutele lui Iustinian”, utilă mai ales pentru că, — după părerea care a trăit până în zilele noastre — acest drept era dreptul neamului românesc.

Intors în țară, a stărui de fratele său ajuns Domn, Șerban Cantacuzino, să înființeze o școală înaltă, la fel cu aceia la care învățase, o „Academie”. Această școală înființată la 1678 poate fi socotită drept început al Universității din București, și în special al Facultății de Litere. N'avem dovadă certă că s'ar fi predat și Dreptul, dar față de însemnătatea lui, cel puțin din punct de vedere practic, este probabil că nu vor fi lipsit și noțiuni juridice elementare, coprinse în vreo ramură a Filosofiei, cum s'a făcut deseori, în special pentru Dreptul natural.

Învățământul Dreptului s'a răspândit și mai mult în secolul următor. Intre Fanarioți au fost — se știe azi — mulți oameni foarte culti; amintiți-vă de Mavrocordați cu vestita lor bibliotecă; mulți erau foarte buni cunoscători ai Dreptului și doritori de a da țărilor noastre norme juridice mai înaintate.

În această epocă se întocmesc proiecte și se fac pravile de mare valoare, se folosește dreptul roman și greco-roman, se menționează și se încearcă aplicarea principiilor noi ca al separației puterilor, se întocmesc hotărâri cu oarecare motivări, se dau numeroase hrisoave prin care se legitimează unele materii, se începe o nouă organizare în toate, constituind dovezi neîndoioase că erau aci oameni care cunoșteau și care predau Dreptul.

Probabil că și în școala domnească s'a continuat arătarea pe scurt a unor rândueli juridice dar este sigur că profesori, pentru aceste norme, erau prin casele celor de sus.

Nicolae Mavrocordat, care dădea fiului său Constantin povețe în privința legilor, desigur că l'a pus să învețe și acest soi de studii. Alex. Ipsilante, care a făcut o organizare judecătorească așa de însemnată, a adus ca profesor de Drept pentru fiii lui pe Sulzer, care a predat și câtorva fii de boeri. Peste câțva timp voia să vină în țară tot pentru a preda Dreptul un Ioan Horwath, care tradusese în românește un manual de Dreptul neamurilor.

Dreptul ginților după „învățătura din școlile împărătești dela Beciu”. El arată că va traduce și Dreptul

orașului cel dinlăuntru, adică Dreptul civil și Dreptul firii, adică Dreptul natural.

Mai târziu, Alex. Moruzi avea ca profesor pentru fiii lui pe Atanasie Hristopol, unul dintre alcătuitoarii pravilei Caragea.

La începutul secolului al XIX-lea era și mai puternică dorința de a învăța Dreptul, care se dovedea tot mai necesar. Sub influența Apusului unui fii de boeri porniră într'acolo spre a se împodobi cu știința pravilelor. Pe la începutul secolului plecase, în acest scop, un Bogdan din Moldova. Ceva mai târziu pe la 1817 plecaseră cu acelaș gând la Paris Gh. Bibescu și Barbu Știrbei, domni de mai târziu, iar la 1820 erau acolo și frații Filipescu, un Rasti, Vlădoianu, Bălăceanu. În Elveția erau copiii lui Dinicu Goleșcu și Const. Brăiloiu.

În acelaș timp în țară devine tot mai pronunțată mișcarea pentru cultură în genere și pentru Drept în special.

Vodă Caragea — cum se sui pe tron — începu să lucreze pentru ridicarea școlilor. El voia să facă din școala grecească acum așezată la Măgureanu, o școală superioară cât mai bine înzestrată, o școală universală, — cum o numea — un fel de Universitate. În această operă a fost ajutat de boerii: Bălăcenii, Goleștii, Nestor și mai ales de Banul Gr. Brâncoveanu. Cerând acestuia și lui Nestor un plan de reorganizare, îi fu prezentat și el îl întărește la 1 Ianuarie 1813. Interesant pentru subiectul nostru este că în această organizare s'a prevăzut expres, pentru prima dată probabil, și un profesor pentru latinește, care avea să predea și știința Dreptului, un „dascăl latin și nomicos”. Interesantă e legătura făcută între latinește și Drept, care — după părerea timpului — nu putea fi învățat fără latinește. Acest post fu încredințat unui individ, care se dovedi că nu era pregătit și era și neglijent. De aceia prin Iulie 1814 l'au îndepărtat, dar au lăsat locul vacant până se va găsi un profesor bun, ceiace nu era ușor.

De abia în toamna anului 1815 s'a numit un alt profesor latin și nomicos, căruia i se plătea 2.400 taleri pe an și i se mai dădea și odăi de locuit în școală.

Nici acesta n'a stat mult în slujbă și n'a dat rezultate mulțumitoare pentru învățătura Dreptului.

Acestea sunt modestele începuturi constatate pentru învățământul juridic.

* * *

La începutul lui 1816, Vodă Caragea reorganizează din nou școala și de astă dată Dreptul își capătă catedra și profesorul, care-l ridicau la locul cuvenit importanței sale.

Domn și boerii, cu toții într'o conglăsuire — cum spune hrisovul respectiv — convinși că „știința Dreptului atât pentru judecători cât și pentru cei ce sunt dați în judecată și în fine pentru toți oamenii în genere este trebuincioasă ca una ce, — după un principiu firesc, — se mărturisește ca cel mai sănătos sprijin pentru omenire” au hotărât să înființeze un profesor de Drept care să „paradoseaască” să predea această ramură de învățături.

Rămânea să găsească profesorul. Toți, socotind că „orice lucrare la început trebuie să-și aibă îngrijitorul său experimentat”, hotărâră să numească pe Nestor, care era mare Clucer. Domnul, „aprețind

talentul științelor sale în Drept" l'a numit la 25 Febr. 1816.

Peste câțva timp, în 1817, s'a mai cerut de un Ladislau Erdeliotul, din Transilvania, un loc de profesor, arătând că este în stare să predea limba latină, franceză și „să paradosească în limba latinească și cărțile împărăteștilor pravile”.

După cercetare, a fost numit numai pentru latinește așa că a rămas un singur profesor de Drept la școala domnească: Nestor.

Ștefan Nestor Craiovescu, cunoscut mai mult sub numele de Logofătul Nestor era foarte învățat. Ridicat de jos, din opincă după cum spunea mai târziu Eliade Rădulescu, a ajuns boer la Divan, cum am zice azi Consilier la Casație; el este unul din autorii codului Caragea, a ocupat demnitățile cele mai înalte între care Președinte al Sfatului Consultativ, o instituție foarte înaltă. A fost și Mare Logofăt al Dreptății, de unde i-a rămas calificarea cea-i însoțește numele, a fost foarte bine apreciat de contemporani și chiar de consuli străini, ceiace era foarte greu atunci, a fost în fine una din cele mai însemnate personalități ale timpului său²⁾.

Acestuia i s'a încredințat rolul de cel dintâi profesor de Drept în Țara Românească.

N'avem informații mai precise despre lecțiile lui dar de sigur că vor fi fost elementare, pentrucă n'avea elevii pregătiți.

Deși limba de predare era cea grecească, totuși ținând seamă de mișcarea constatată pentru progresul culturii naționale și de rolul pe care l'a avut Nestor în Eforia Școalelor, n'ar fi exclus ca el să fi ținut lecții și în românește.

Dela Nestor au căpătat primele cunoștințe juridice mulți dintre boerii, care au jucat un rol însemnat în renașterea națională. Probabil că aci au venit Goleștii, Văcăreștii, Bălăcenii, Câmpinenii, Bibescu, Știrbei, înainte de a pleca peste hotare. Este cert — în orice caz — că dela el au căpătat primele îndrumări și dragostea pentru studiile juridice, Costache Moșoiu și Eufrosin Poteca, venit dela Nucșoara din Prahova.

Cursurile lui Nestor au urmat soarta celorlalte dela Școala domnească. Întrerupte de revoluția lui Tudor și de Eterie, ele n'au mai fost reluate, după așezarea domniei pământene, mai ales că Nestor avea de îndeplinit acum alte roluri.

Între altele — ceiace nu se pune totdeauna în evidență — el a avut o însemnată parte în primirea lui Gh. Lazăr, ca profesor; poate și pentrucă acesta era Doctor în Teologie și Legi. Nu știm însă dacă Lazăr va fi ținut și ceva lecții de legi, ceiace nu e imposibil.

Nestor pe lângă celelalte misiuni, a avut un rol hotărâtor în Eforia Școalelor. Dornic de a asigura profesori pregătiți pentru școala românească, Eforia a trimis 4 bursieri în Apus. Între aceștia, unul a fost destinat special pentru Drept și a fost trimis în Italia, la Pisa. Acesta este băiatul popei dela schitul Maicilor, Constantin Popa Dumitru Moroiu, care e cunoscut sub numele de *Costache Moroiu*. Deși nu știa bine latinește—ceace-i pricinuia mari greutate — totuși prin multă stăruință a ajuns, în câțva timp de a dat faima în Pisa cu latineasca și a isbutit să capete diploma de Doctor în Drept „să se diplomatisească”. El a fost primul doctor în Drept din Italia și se pare cel

dintâi la noi. Când s'a întors în țară pe la începutul anului 1825, s'a redeschis școala românească cu Eufrosin Poteca, Eliade Rădulescu și C. Moroiu ca profesori, cu câte 250 lei pe lună.

Moroiu a predat în special Dreptul roman, care era socotit Dreptul țării, precum și Dreptul penal și comercial. Pe lângă cunoștințele sale bogate aducea și o mare dragoste pentru mândra origină română. Cât de frumos trebuie să fi glăsuț despre ea, se vede și din aceia că la examenele din 1827, la abia doi ani dela începerea cursului, când elevii au început să vorbească despre legile romane „cu lacrimi în ochi asculta tot insul legile strămoșilor noștri romani. Aceluia — spune un contemporan — ce numai o picătură de sânge roman a avut, i-ar fi pricinuit cea mai mare zi de bucurie”.

Războiul și ocupația rusească a întrerupt și cursul de Drept. În acest timp Moroiu lucra intens, alcătuind diverse lucrări, între altele ca penalist, un studiu asupra penitenciarelor, care a fost descoperit și publicat de curând de d-l Stănculescu, magistrat la Cluj. Pe la 1830 ar fi avut gata un curs de Drept criminal și un cod de comerț tradus din franțuzește.

În anii 1830—31 se pare că nu s'au mai ținut cursuri oficiale: se lucra însă pentru organizarea școlilor, în care Dreptul își capătă un loc tot mai ridicat.

Profesorul era plătit acum cu 500 lei pe lună. Din 1832 Moroiu începe iarăși cursul în mod regulat: de abia însă în Septembrie 1833 la distribuirea premiilor, pot fi examinați unii din elevi la legi, și anume: Gheorghe Marcovici, Dumitru Lespezeanu și Gheorghe Petrovici. Aceștia sunt *cei dintâi elevi ai școlii noastre de Drept*, pe care-i cunoaștem.

În anii următori, cursul continuă și cu tot mai mulți elevi, mai ales că în 1835 Al. Ghica a hotărât ca pentru numirea în funcțiuni să se ceară atestate de studii.

În anii 1834—36 Moroiu a ținut — avem dovadă certă — și lecții de Drept penal și de Drept comercial; avem chiar programul și știm și isvoarele de care s'a folosit și care sunt, mai toate italienești.

Până în 1838 el rămâne singurul nostru profesor de Drept; cu o hărnicie neîntrecută el continuase opera profesorului său Nestor, și o ducea tot mai sus.

Lecțiile acestor doi profesori, Nestor și Moroiu, reprezintă începuturile propriu zise ale învățământului juridic în Valahia, organizat separat de alte ramuri de învățături. Începuturile au fost grele, dar roadele bogate, fiindcă pe aceste începuturi, s'a înălțat așa de frumos învățământul Dreptului la noi; și nu se poate vorbi de dezvoltarea și marele progres în acest domeniu, ignorând ceiace au făcut acești doi premergători, față de care trebuie să avem toată recunoștința și să le apărăm numele de negura uitării.

* * *

După 1838 începe, pentru învățătura Dreptului, perioada, care a trecut de începuturi și reprezintă o însemnată etapă în evoluția lui.

Când Barbu Știrbei ajunsese Logofăt al Dreptății în 1837, propuse, iar Eforia Școalelor și Domnul — după oarecare modificare — dădura o nouă or-

2) Andrei Rădulescu, Logofătul Nestor 1910.

ganizare cursurilor de Drept. Ele căpătau — dacă nu chiar titlul — dar organizarea unei adevărate Facultăți de Drept. S'au înființat 4 catedre : a) *Drept roman*, încredințat celui mai necontestat profesor, lui *Costache Moroiu*; b) *Drept civil*, lui *Ștefan I'erikide*, care învățase — se pare — la Padova; c) *Drept judecătoreșc*, am zice azi Procedură, împreună cu *Dreptul criminal*, lui *Const. N. Brăiloiu* și d) *Drept comercial* lui *Alecu Racoviță*. Toți erau *Doctori în Drept*.

Cursurile aveau să înceapă la 1 Septembrie. Până atunci, la împărțirea premiilor, au fost examinați la legi și premiați : Hristea Alecu I, Ion Zalomit II și Zisu Sevastian, elevii lui Moroiu.

În toamnă și în anii următori cursurile au avut o dezvoltare și un număr de studenți destul de mare pentru acele vremuri. În 1840 au fost 42 studenți. Timpul nu ne îngăduie amănunte. Școala era în plin progres; a început a se micșora numărul studenților în timpul lui Bibescu, dar spre sfârșitul acestei domnii i se dăduse chiar *titlu de Facultate*. Aceasta reprezintă faza întemeierii Facultății asupra căreia poate vă voi vorbi altă dată.

Ceiace trebuie să adaog pentru încheiere, este că la București, după 1838 s'au ținut nu niște simple lecții elementare, ci adevărate cursuri de Drept. Desigur nu putem pretinde cercetarea controverselor ca la cursurile de Doctorat din alte țări vechi, dar ele coprindeau o expunere destul de bogată și științifică, cum nu bănuim mulți că era posibil să se ție la București, pe la 1840.

Altceva însă trebuie să mai aflați — ceea ce iarăși și mai puțini știu — că avem câteva *fragmente din aceste cursuri*. Ele sunt păstrate la Academia Română, cu sfințenia cu care să păstrează acolo atâtea urme ale trecutului nostru ³⁾. Ele au fost scrise de un elev : Andrei Daniilov, mai târziu avocat în București, iar o parte de un Neșovici.

Dacă ar conține cursurile complete ar trebui tipărite, nu atât pentru valoarea lor, care nu poate fi judecată decât pentru atunci, cât mai ales pentru a convinge pe cei care susțin că totul la noi există din ultimele decenii. Mi-e teamă însă că nu vor citi — nici în acest caz — cum puțini știu că o mare parte din cecele v'am spus astăseară le-am publicat cu dezvoltările convenite încă de acum 21 de ani ⁴⁾.

Cele expuse — sper — totuși că vor arăta oricui că primii noștri advocați și juriști în genere — afară de cei ce au fost peste granițe — au avut unde să învețe și în țară, la profesori de Drept, care au existat la București aproape continuu de pe la începutul secolului al XIX-lea și care erau profesori de înaltă valoare.

Mai multă dreptate și mai mult interes dacă nu și dragoste pentru ceace este al nostru se impune. Cred că nu pretindem prea mult.

ANDREI RĂDULESCU.

Consilier la Înalta Curte de Casație
Memburu al Academiei Române

CONVERSIUNEA CREANTELOR PRIN ACOMODAREA LOR LA VALUTA INDICELUI DE SCUMPETE

Pe lângă cele arătate cu ocaziunea studiului anterior în privința unei conversiuni prin recalculare de dobânzi acumulate cu menținerea capitalului inițial, — conceput în Ianuarie—Februarie 1932 și amplificat în August acelaș an, — întrucât un atare sistem nu s'ar mai putea aplica astăzi, — de oarece prin legea Mironescu din Octombrie 1932, continuare a legii Argetoianu din Aprilie, acelaș an, — ca și prin legile de suspendare a executărilor din Decembrie 1932 (Maniu) și accia de reglementare a datoriilor din Aprilie 1933 (Vaida). — cari aveau, oricare din ele, ca fundament, ideea de moratoriu cu diferite modalități, — nu s'a făcut, decât să se accelereze începutul devalorizării bunurilor imobiliare agricole și pe de altă parte să se devalorizeze pe cale de repercusiune, bunurile imobiliare urbane, în special din cauza lipsei de credit. — cari îndrumau pe deținătorii de capitaluri să construiască pe rizicul de a nu avea venituri în lipsă de chiriși, decât să-și plaseze banii în împrumuturi ori să-și ție la safe-uri; — zicem acel sistem nemai putându-se aplica, necorespunzând epocii actuale, ci aceleia pentru care a fost scris (Februarie—Octombrie 1932, apariția legii Mironescu); — ne-a îndrumat să concepem un alt sistem, care în opinia noastră ar putea da satisfacție actualei stări a devalorizării bunurilor agricole, ca și celei urbane și să tindă a lichida cât mai repede raporturile dintre creditori și debitori, pentru posibilitatea nașterii unor noi raporturi între cei doi factori juridico-economici în viitor, într'un cadru normal.

Intemeind acel sistem pe ideia, că dacă în Ianuarie—Februarie 1932 (înainte de apariția legii Argetoianu), un imobil, să zicem urban, ar fi avut o valoare venală spre exemplu de 1.000.000 lei, astăzi, după doi ani, nu ar mai putea avea decât valoarea de circa 600.000 lei cel mult, — proporție care s'ar putea observa și pentru valorile bunurilor imobiliare agricole; — ne putem da socoteala, că sistemul de lichidare a raporturilor între creditori și debitori, trebuie să tindă spre creațiunea unei modalități de acomodare a creanțelor, față de noile valute patrimoniale, — în special imobiliare (ce interesează și drepturile reale ale multor creditori).

Pe de altă parte urmează a se satisface și principiul art. 17 din Constituțiune, ce proclamă respectarea dreptului de proprietate, reprezentat prin valoarea creanțelor ce nu pot fi expropriate decât printr'o justă și prealabilă despăgubire, — principiu ce a servit ca temelie, în aprecierea principalelor articole ale legii Argetoianu declarată ca anti-constituțională de către Înalta Curte de Casație, prin cunoscuta decizie din Noembrie 1932, față de acel articol de lege constituțional.

Față deci, de cele indicate. — opinăm că un nou sistem de conversiune și lichidare cât mai rapidă a datoriilor — nu importă, agricole ori urbane, trebuie să aibă în vedere, în primul rând, cinci lucruri principale:

1) Valoarea creanței în momentul când s'a născut;

2) Valoarea ei în momentul când se cere conversiunea;

3) Manuscrisul 2710.

4) Cercetări asupra învățământului Dreptului în Țara Românească până la 1864, București 1912.

3) Valoarea bunurilor în primul rând imobiliare ale debitorului;

4) Acomodarea creanțelor la valuta acelor bunuri;

5) Respectarea principiului art. 17 din Constituțiune și a Deciziunii Curții de Casație menționată.

Pentru a înțelege mai bine rostul acestor elemente în vederea unei probleme conversioniste ce se poate naște, să luăm un exemplu:

Să presupunem că debitorul X se împrumută în anul 1926 cu 1.000.000 lei în cambii: — în 1929 cu 1.000.000 lei la Creditul Urban în scrisuri; — în 1930 cu 1.000.000 lei tot în cambii și în 1931 cu 1.000.000 lei cu ipotecă asupra unei case în rangul al doilea, după ipoteca Creditului.

Aplicând cele 5 elemente pentru soluționarea unei cereri de conversiune, să zicem în Ianuarie 1934 și constatând spre exemplu următoarele: a) Că în 1926 la valoarea creanței de 1.000.000 lei corespundea indicele de scumpete 50; b) Că la 1.000.000 lei împrumut în scrisuri făcut în anul 1929 corespundea indicele de scumpete 45; c) Că la 1.000.000 împrumut în cambii — în 1930 — corespundea indicele de scumpete 40; d) Că la 1.000.000 împrumut ipotecar în rangul al doilea, după Credit, corespundea indicele de scumpete 35; că astăzi să zicem în Ianuarie 1934, indicele de scumpete ar fi 20 — calcule făcute față de anul 1916; — și apreciind că valorile patrimoniale ale debitorilor sunt în funcție de indicele de scumpete, în orisice caz elemente componente—de calcul ale rezultantei — acel indice:

Având în vedere pe de altă parte, că pentru acomodarea creanțelor la valuta bunurilor patrimoniale ale debitorilor, nu există un alt mijloc decât scăderea creanțelor în raport cu valuta lor — recte indicele de scumpete al vieții în momentul când se convertește; că o atare scădere nu poate contraria nici spiritul art. 17 din Constituțiune și al Deciziunii Inaltei Curți de Casație menționată — urmând a se face atari evaluări prin expertize, ce ar reprezenta ideea unei juste și prealabile despăgubiri, urmează că: în exemplul dat, creanța de sub litera „a” de 1.000.000 lei — împrumut în 1926 — cu indicele 50, convertită în 1934 cu indicele 20, va avea valuta 400.000 lei; — cea de sub litera „b” de 1.000.000 — scrisuri fonciare urbane cu indicele de scumpete 45 va avea valuta în 1934 de 444-444.—cea de sub litera „c” de 1.000.000 lei, cambii cu indicele de scumpete 40, va avea în 1934 valuta 500.000 lei; — că cea de lei 1.000.000 — ipotecă în rangul al doilea după Credit, împrumut din 1931 cu indicele 35, va fi convertită pe valuta de 571.420 lei.

De aci rezultă că debitorul X în exemplul nostru ar avea în 1934 Ianuarie — când a cerut conversiunea datorilor sale, pasivul său convertit în privința capitalului la valuta de lei 400.000 + 444-444 + 500.000 + 571.420 = 1.915.420 lei, în loc de valuta 4.000.000 lei. Aplicând același principiu și pentru dobânzile acumulate și presupunând pentru simplificare, că la primii trei creditori s'au plătit până în 1931 dobânzile (pentru Credit amintite), iar la ultimul creditor cu o creanță din 1931, s'a retinut prima dobândă de șase luni și restul nu s'a mai plătit nimic — deducem următoarele:

1) Pentru creanța de sub lit. „a” de 1.000.000 capital împrumut din 1926, dacă până la 1931 s'au plătit dobânzile, rămânând a se plăti numai dobânzile

pentru trei ani (1931—1934), făcându-se aplicația legii cametei și a ultimei legi excepționale (Vaida) și presupunând că ajungem la o medie de procent să zicem 13%; ar însemna că pentru trei ani s'ar curenți o dobândă de 390.000 lei, dacă nu s'ar aplica principiul acomodării creanței după valută, din momentul în care s'a născut, față de momentul în care se convertește.

Aplicând însă acest principiu și la dobânzi, ca și la capital, ajungem la rezultatul următor:

Deoarece, în exemplul nostru dobânda de 390.000 lei este pe trei ani (1931, 1932, 1933), — admitând că pe fiecare an avem un indice de scumpete înseamnă că fiecare creanță anuală de dobândă se naște cu indicele ei și urmează a fi convertită după indicele din momentul soluționării.

Pe baza acestei observațiuni, dobânda anului 1931 de lei 130.000, cu indicele 35, va fi convertită pentru lei 74.285; dobânda anului 1932, să zicem cu indicele 30, va fi convertită pentru lei 96.666; — dobânda anului 1933, să zicem cu indicele de scumpete 25, va fi convertită în 1934 cu lei 104.000.

Concluzia: Dobânda de lei 390.000 pentru anii 1931, 1932, 1933, va fi convertită în 1934 cu lei 74.285 + 86.666 + 104.000 în total 264.951 în loc de 390.000.

Adică creanța de 1.000.000 în exemplul luat de sub lit. „a” va fi convertită în 1934 pentru lei 400.000 în privința capitalului și 264.951 în privința dobânzilor, adică în total 400.000 + 264.951 = 664.951, în loc de 1.390.000.

2) Trecem la creanța de sub lit. „c” și apreciind că pentru simplificarea exemplului am admis că numai procentul pentru ultimii trei ani; 1931, 1932, 1933 este neplătit, deci capitalul împrumutat fiind tot de 1.000.000 cu reducere la 500.000 + dobânda de 264.951 ne va da un total de lei 764.951 în loc de 1.390.000.

3) Creanța de sub lit. „d” având dobânda neachitată pe doi ani și jumătate, aplicând sistemul de reducere, — vom obține un total de 571.420 capital + 227.809 dobânzi pe ultimii 2½ ani = 799.229, în loc de 1.390.000.

În privința creanței de sub lit. „b” în exemplul luat avem două observațiuni de făcut:

a) Fiind creanță ipotecară — în scrisuri urbane — înseamnă că poate fi lichidată prin cumpărare de scrisuri după piață și în cazul acesta calculul cotei de capital este inutil (rectificând deci în privința acesteia cele de mai sus), — de oarece valuta de bursă a scrisurii este aceea care corespunde valorii reale a creanței în momentul în care se cere conversiunea.

Pe baza acestui principiu, în exemplul luat, de oarece împrumutul de 1.000.000 a fost făcut în 1929, deci pe scrisuri de 5% și în 1934 valoarea lor de bursă, să zicem că ar fi de 35% din valoarea nominală înseamnă că acel împrumut poate fi convertit pentru lei 350.000 capital.

Pe de altă parte, dacă presupunem că ratele ariete ar reprezenta în cifră rotundă 300.000 lei pentru anii 1931, 1932, 1933, atunci făcând calculul pentru fiecare sută de mii de lei, corespunzătoare indicelui de scumpete respectiv, când se naște în raport cu indicele de scumpete din 1934 (conform principiului de mai sus), obținem cifrele: 57.142 (pentru 1931);

66.666 (pentru 932); 80.000 (pentru 1933). În total 203.808, în loc de 300.000 lei.

În total general, pentru creanța de sub lit. „b” avem 350.000 capital, plus 203.802 rate arierate = 553.802, — ce reprezintă creanța pentru care poate fi convertită și lichidată datoria în 1934.

În rezumat, avem următorul tablou de conversie pentru 1934 (Ianuarie), în exemplul luat de noi:

	<u>Capital</u>	<u>Dobânzi</u>
Creanța litera „a”	400 000	264.951
” ” „c”	300 000	264.951
” ” „d”	571.420	227 809
” ” „b”	<u>350.000</u>	<u>203,8 8</u> rate arierate
Total general:	1.821.420	961 519

adică total general 1.821.420, plus 961.519 = 2.782.935 în loc de 4.000.000 capital + 1.105.000 dobânzi pentru trei creanțe + 300.000 lei ratele arierate dela creanța Creditului Funciar Urban (total dobânzi și rate arierate 1.405.000); — total general 5.405.000.

Cifra de 2.782.935 de conversie a datoriei în exemplul luat față de 5.405.000, cât ar fi quantumul ei fără aplicarea sistemului nostru, însemnează o conversie eventual lichidare de datorie pentru acel exemplu, pe o cotă de circa 51% din quantumul inițial.

b) O asemenea conversie, eventual lichidare, este concepută pe ideea unei echități, care trebuie să domnească din punct de vedere al raporturilor între co-creditori decaparte în sensul că banii împrumutați de fiecare, reprezintă o anumită valută aferentă anului respectiv, deci un sacrificiu corespunzător valutei pentru creditor, cu repercusiune respectivă pentru interesul debitorului.

Această observațiune importantă din punct de vedere al echității, care trebuie să prezideze la elaborarea unei legi, are cu atât mai multă importanță, cu cât, în cazul unor împrumuturi la intervale de 1 ori 2 ani, precum în exemplul nostru se poate observa și se poate verifica în practică că împrumutații, tocmai aceia cu valuta slabă (corespunzătoare indicelui de scumpete ridicat din 1925, 1926, 1927), au încasat de cele mai multe ori dobânzi ridicate (în special creditorii cambiali care preschimbau din trei în trei luni) — până în pragul anului 1932, când s'a simțit apropierea legii Argetoianu ce a distrus creditul — pe câtă vreme creditorii ce au împrumutat bani de o valută mai forte, în anii 1930 și 1931, în 98% din cazuri, nu s'au ales cel mult decât cu prima dobândă pe șase luni, dacă erau creditorii ipotecari: ori cei chirografari cu o singură preschimbare de cambie, obișnuiți la trei luni, pe lângă reținerea inițială a dobânzii pe trei luni la emiterea cambiei. Deci este necesar ca lichidarea pe temeiul jocului indicelui de scumpete să fie făcută după sistemul schițat pentru motivele următoare: a) Satisfacerea unui interes superior de echitate al forței valutare al puterii de achiziționare, ce reprezintă banul fiecărui creditor în raport cu al celui alt creditor și în raport cu debitorul care a profitat de acea relativitate pe de o parte; b) Pentru motivul că în fapt tocmai acei creditori cari au împrumutat în preajma anului fatal 1932, când a apărut legea Argetoianu și au plasat banii cu valută mai forte, au fost, ca să zicem așa, mai năpăstuiți și din punct de vedere al dobânzilor

neputându-le încasa decât pentru cel mult șase luni.

c) Sistemul schițat de noi, se bazează pe indicii de scumpete, corespunzător puterii de achiziție al banului împrumutat, ce corespunde valutei lui la un moment dat, când a fost plasat — împrumutat și ulterior, când urmează a fi convertit și achitat.

Nu credem că pentru un sistem de conversiune, întemeiat pe elementele indicate în funcție de o situațiune economică generală ca a țării noastre, în mare parte suferind și o repercusiune a crizei mondiale, ar fi necesar pe de altă parte să introducem și un element ce ar depinde de voința unui em — debitorul.

Ne explicăm. Debitorul este un factor economic, ca și creditorul, care trebuie ajutat la fel în sistemul schițat pe temeiurile indicate, pentru că se prezumă că sunt elemente nevinovate de repercusiunile valutare, cari reprezintă cazuri de forță majoră speciale mondiale, de care nu sunt răspunzători în substratul ideii ce conduce la sistemul expus.

Dar dacă creditorul, ca și debitorul, sunt prezumați ca elemente nevinovate în acel sistem, ce are ca substrat cazuri de forță majoră mondiale; — în nici un caz vina debitorului ori energia lui deosebită, nu ar putea schimba sistemul expus.

Să presupunem că debitorul cu banii împrumutați în mai multe rânduri, prin neglijență, imprudentă ori chiar să zicem așa, lipsă de noroc, a pierdut ori nu a achiziționat așa precum spera. Ce interesează pe creditor ce a făcut debitorul cu banii pe cari ar fi putut să-i piardă la Monte Carlo ori să-i arunce chiar în mare! Pe creditor îl poate interesa un singur lucru, dacă astăzi, în 1934, poate cere, față de valuta mondială a banilor, același numerar de sumă, fapt care nu depinde de culpa lui, cu atât mai mult nu-l interesează culpa debitorului, căci sistemul de conversiune expus este obiectiv, independent de culpa vre-uneia din părți din punct de vedere al conversiunii creanțelor.

Ca să înțelegem și mai bine această idee, să presupunem că din contră, debitorul ar fi făcut cu banii împrumutați, achiziționări ori întreprinderi cari i-ar fi mărit patrimoniul chiar în valuta forte de astăzi, de câteva ori valuta slabă a sumelor împrumutate. Un exemplu: Debitorul X a împrumutat în 1925 3.000.000 lei și astăzi în valută forte are achiziționări de 9.000.000 lei. Poate cere în cazul acesta creditorul ori creditorii, mai mult decât valuta banilor, în sistemul schițat de noi? Poate cere în proporție cu banurile achiziționate? Desigur că nu, după cum nu se poate reduce la „zero” creanța în primul caz când debitorul a nimicit banii creditorului. Deci nu prin sistem subiectiv de potențial al debitorului, ca să ne exprimăm astfel, putem rezolva o chestiune de conversiune de creanțe. Un atare sistem ne conduce la inechitate. Trebuie să ne ferim de un atare sistem și pentru motive de ordin economic (ideea de siguranță a viitorului credit ce urmează să renască), motive de ordin politic (care cer factori obiectivi, iar nu subiectivi, ce înrăun ca seriozitate societății în care trăim) — și motive de echitate (ca ideea de justiție în sine).

Din punct de vedere al inechității ce s'ar crea pentru creditor cu un sistem subiectiv de potențial, precum am spus al debitorului (adică referitor la si-

tuatiunea averei lui în momentul cererii de conversiune), care s'ar asocia la sistemul obiectiv expus, revenim pentru a arăta că: este suficient a observa faptul, că dacă s'ar admite un atare sistem, ar însemna, ca în cazul când potențialul debitorului, recte capacitatea de plată a lui în momentul cererii de conversiune ar fi zero — atunci și creanțele ar trebui reduse la zero. Din contră, dacă potențialul debitorului ar fi dublu ori triplu, etc., — de atâtea ori ar trebui ridicate valorile creanțelor.

Care este culpa unor creditori ca să sufere atari repercusiuni negative, ori meritul altora ca să-și mărească patrimoniul ca printr'o loterie? Dar un atare sistem ar avea și un efect imoral, întrucât ar stimula ca să distrugă banii creditorilor ori să simuleze neantul ca rezultat al împrumuturilor, pentru a anihila creanțele creditorilor. Deci nașterea concepțiunii de a neantiza creanțele creditorilor într'un mod direct prin distrugerea banilor împrumutați și mai ales prin simularea dispariției lor (excrocherie!). Concluzia este nimicirea și tendința de nimicire a creanțelor și poate regretul pentru unii din aceia cari au concretizat patrimoniul în ochii tuturor, de a nu fi făcut ca concetățenii lor mai întârziati, dar mai abili în tendințe de rea voință. Odată cu distrugerea ori tendința de distrugere a creanțelor, nu mai putem vorbi de reapariția creditului, când morala negativă a unei legi eventuale, ar pune la bază implicit posibilitatea distrugerii creanțelor în mod direct ori abil!

Din cele arătate — un sistem subiectiv, grefat pe potențialul debitorului, asociat la sistemul obiectiv, grefat pe ideea valutară, ar avea un efect nu numai stânenitor, contrariant sistemului obiectiv indicat, dar ar răsturna toate efectele bune ale aceluia, distrugând consecințele necesare de ordin economic, politic și de echitate, ce trebuie să decurgă dintr'un sistem obiectiv, independent de vointa factorilor în cauză (creditor, debitor), după cum s'a arătat și în plus subplantând o morală ce încurajează reaua voință, chiar excrocheria, pentru anihilarea creanțelor:

Concluzie: Sistemul subiectiv indicat trebuie înlăturat.

d) Dar dacă un sistem subiectiv ce ar reprezenta potențialul patrimonial al debitorului în momentul cererii de conversiune, nu s'ar putea asocia cu sistemul obiectiv schitat în scopul unei conversiuni de creanțe fără rezultate dezastruoase: — s'ar putea găsi totuși un sistem de intervenție al unei terțe persoane, care să stimuleze lichidarea datorțiilor, ajutând concomitent pe creditor și debitor (deci tot obiectiv).

Această terță persoană poate fi Statul.

Statul trebuie să poată interveni în orice proces, fie citat, fie din proprie inițiativă, citându-se în scopul lichidării datorțiilor.

Mai înainte de a expune rolul Statului în acea intervenție, deschidem un mic parantez.

Dacă instanțele judecătorești, odată fixată cota de reducere a creanțelor, în special grație expertizelor, poate decide *execuția imediată a creanțelor*, ori esalonarea lor dela 3 ani până la maximum 10 ani, independent că ar fi vorba de creanțe agricole ori urbane (sistemul nostru de conversiune, din felul cum este conceput, subînțelegându-se că se aplică

la orice soi de creanțe, afară de creanțele Statului, pentru interesul public — impozitele — ori comerciale cari au o altă procedură specială), — trebuie să se admită principiul că, în ipoteza când o instanță judecătorească ar decide esalonarea creanței convertite pe mai mulți ani, dacă o rată nu se plătește la termen, *creditorul să poată executa*, fără somațiune sau altă punere în întârziere, considerându-se pus în întârziere prin lege.

Acest principiu ferm, trebuie pus în interesul creditorului și pentru toate motivele de menținere a ideii valorii contractului și contractelor în general, precum insistenț arătăm în lucrarea noastră anterioară „Note asupra conversiunii prin recalculare de dobânzi acumulate și în mod excepțional prin esalonarea pe 4-5 ani” literile „J” cu no. 1, 2, 3, 4, 5, 6 și lit. „d” de sub lit. „K”. Și acum să revenim la chestiunea, care poate fi rolul intervenției Statului într'un proces de conversiune.

O lege de conversiune fiind o lege de ordine publică, interesând creditul public și restabilirea raporturilor normale între cei doi factori, creditor și debitor, pentru un bun angrenaj general economic între factorii muncii, — deci ai producției — interesează în gradul cel mai înalt economic buna situațiune a Statului. De aceia, Statul trebuie să dea concursul pentru o cât mai rapidă lichidare a trecutului și pentru renașterea cât mai apropiată a circulațiunii monetare (ce include renașterea creditului), care nu poate lua naștere decât când marea majoritate a creanțelor vechi sunt lichidate definitiv ori cel puțin sunt pe cale de a se lichida, grefate pe un sistem de lichidare ce convine și creditorului, ca și debitorului și asigură prin aplicare cele trei efecte arătate de ordin: *economic, politic, de echitate*.

Suntem convinși că Statul, intervenind într'un proces de conversiune, citat fiind ori citându-se singur — și oferind sub quantumul creanței convertite fixată prin justiție — până la 30% mai puțin, ori chiar și mai puțin — după cazuri — va fi primit de ambele părți, chiar și de creditor deci, cu o condițiune însă ce s'ar pune de ultimul, ca datoria să fie soldată imediat sau într'un termen foarte scurt.

Exemplificăm: Să presupunem că creditorilor debitorului X din exemplul nostru, cărui i s'a convertit creanțele dela 5.405.000 la 2.782.075, Statul apreciind valoarea imobiliară a patrimoniului debitorului, i-ar oferi 30% mai puțin.

Cu aplicația sistemului nostru de intervenție a Statului ce s'ar putea întâmpla?

Creanța s'ar reduce cu 30%, adică la lei 1.974.053, pe care cei patru creditori ar fi mulțumiți să-i încaseze imediat, — cu rezerva poate a Creditului Urban ori Rural, care poate nu ar primi și ar fi mulțumit să-și perceapă ratele conform creanței proprii convertite și în spiritul legilor lui speciale.

Dar dacă Statul se substituie tuturor creditorilor, minus Creditul, ce trebuie să facă el? Va despăgubi pe creditorii ce-i substituie, va avea o ipotecă de drept legală, care va fi în rang după Credit pentru creanțele chirografare și anterior Creditului pentru cele ipotecare.

Creditorii vor putea încasa imediat dela un anumit oficiu bilete ipotecare pe care le vor preschimba la ghișeele Băncii Naționale contra biletelor ei. Numărul biletelor ipotecare încasate de Banca Națio-

nală, va reprezenta împrumutul Statului la acea Bancă. Creșterea stocului de bilete ipotecare, de sigur că va aduce cu timpul emiterea de noi bilete ale acelei Bănci și deformarea raportului obișnuit dintre stocul metalic și hârtia emisă, deci un început de inflație. O atare inflație nu este periculoasă, de oarece Banca Națională va percepe anual ori semestrial de la Stat anuitatea aferentă din acel împrumut făcut converțiilor. Cu acea anuitate va ținde să-și facă creșterea stocului metalic. Deci inflația, chiar dacă ar fi, ar avea o bază de garanție reală: a) De o parte pentru Stat o ipotecă a imobilelor converțiilor, ce i-ar garanta posibilitatea încasării ratelor, în deosebi de principiul de executare asupra oricărui bun mobil; b) Pentru Banca Națională, — siguranța încasării ratelor de anuitate din cauza temeiniciei garanției împrumuturilor Statului, — și interesul ca și posibilitatea de a-și accrește stocul metalic al ei, pe măsura încasării ratelor de anuitate în timp ce împrumuturile făcute de Stat converțiilor, vor ținde să se amortizeze în termen de cel mult 30 de ani, — căci trebuie să admitem principiul, că Statul odată substituit particularilor, va avea dreptul de a-și eșalona ratele dela 10—30 de ani, după cum va fi mai acomodant interesului debitorului.

Soluția ce s'ar da în fapt prin intervenția Statului, va varia dela caz la caz, după legea cererii și a ofertei, față de valoarea patrimonială a bunurilor imobiliare ale debitorilor, ante de a prezenta o ipotecă temeinică, — față de quantumul creanțelor, etc.

În acel jce, determinat de acea intervenție a Statului, Statul poate cumpăra creanțele ce va crede de cuviință, ori a nu cumpăra nici una, putând oferi cote până la 95% diferitelor creanțe ale unui debitor cu creanțe convertite.

Ce se întâmplă, dacă în cursul eșalonării ratelor de plată, fie că și Statul ar fi printre creditori, se începe o executare imobiliară de unul ori mai mulți creditori, fie chiar și de Credit? De drept, se va considera că debitorul este nus în întârziere față de toți creditorii pentru quantumul tuturor creanțelor, chiar ale acelor în care ratele au fost plătite. Aceasta ca o armonie a interesului tuturor creditorilor de a interveni la executare și a fi puși pe tabloul aferent de distribuire a sumelor. Acesta este încă un stimulent al Creditului.

OBSERVAȚIUNI

I) Din paragraful în curs, în legătură și cu cele expuse anterior, se poate conchide: a) Că numai Statul poate dobândi o ipotecă legală în condițiile arătate; b) Că în cazul când Statul nu intervine într'un proces de conversiune, creanțele convertite își păstrează natura lor anterioară de privilegiate, ipotecare ori chiregrafare, precum fuseseră.

II) Statul obținând prin cesiune creanțe în contra debitorilor conversioniști, ar putea emite bilete ipotecare drept hârtii monete, fără a fi nevoie să fie preschimbate la Banca Națională. Un asemenea sistem exclude împrumutul Statului la acea Bancă și riscă să devalorizeze acele hârtii monede, căci toate ar căuta să le schimbe contra unui adaus (peste valoarea lor), cu bilete de-ale Băncii Naționale, introducându-se deci agiul și devenind efecte de bursă.

Chiar dacă prin lege s'ar opri asemenea practici,

totuși ele ar avea loc în mod ocult și în diverse contracte s'ar conveni, în special în cele de vânzare (unde nici nu ar fi nevoie de mențiune specială), la o reducere când echivalentul este în bilete de-ale Băncii Naționale, decât în cele ipotecare. Deci un asemenea sistem de emisiune ar atrage devalorizarea lor și evitarea chiar uneori de a se primi oferta Statului de câmpărare a creanțelor convertite ceiace ar împieta asupra lichidării datoriiilor și aceasta, în plus de faptul că se dă impresia de inflație evidentă, se va naște și un conflict implicit cu interesul Băncii Naționale din punct de vedere al circulației mone-tare, fapte ce ar atrage de drept o scumpire a vieții.

Astfel, singurul sistem rațional ce evită și inflația dând posibilitate și unei accreșteri a stocului metalic al acelei Bănci, este primul.

III) În privința modului procedural judiciar pentru convertirea titlurilor de creanțe vechi în alte noi; s'ar putea întrebuița sistemul procedural indicat sub nr. 1, pag. 3 și 4 și lit. „C” ter pag. 6 din arătata noastră lucrare anterioară, — ori s'ar putea concepe și un alt sistem mai rapid, cu o condiție de a nu se da loc la inconsecințe de ordin juridic.

Intervenția Statului s'ar putea admite în procesele în care sunt debitori urbani, în care pasivul este minimum de 100.000 lei creanță convertită, iar când sunt creditori rurali, de cel puțin 50.000 lei creanță convertită. Ceiace însemnează că după darea unei prime hotărâri de fixarea quantumului unei creanțe, ar putea fi citat Statul la un nou termen. Statul poate fi citat la Administrații financiare respective, unde ar trebui să fie instituite contencioase „ad hoc”.

Se poate admite intervenția Statului din oficiu, dacă părțile neglijează și această intervenție chiar în apel.

IV) Pentru tot timpul duratei procesului de conversiune se vor putea lua măsurile de garanție în contra averii debitorilor cari cer conversiune (pentru a se împiedica înstrăinarea patrimoniului lor) — indicate sub lit. „A” din lucrarea noastră anterioară.

V) Se va putea da un termen de 30 zile dela promulgarea legii, pentru debitorii cari vor voi să beneficieze de conversiune, în caz contrariu înțelegându-se că intră în dreptul comun, ori sub regimul transacțiilor care poate le-au făcut ori le vor face.

VI) Orice tranzacțiune între creditor și debitor în-lătură aplicarea legii pentru cei între cari a intervenit, fără a prejudicia dreptul celorlalți de a cere aplicarea ei.

Tranzacțiunea are forța unui titlu executoriu când este autentică.

VII) Pentru satisfacerea și a intereselor fiscului și consolidarea tezaurului public, cu ocaziunea lichidării creanțelor, unde Statul intervine, s'ar putea fixa un impozit proporțional special la suma oferită de Stat drept pref. cu ocaziunea cesiunii ce o face particularul către Stat a creanței sale, plătindu-se spre exemplu 2% la acea sumă (înlăturându-se impozitul la procent), acest impozit ar fi peste taxa de cesiune (ambele taxe urmând să fie reținute în prealabil la oficiul respectiv, cu ocaziunea plății biletelor ipotecare), ori s'ar dispune ca impozitul la procent să fie plătit concomitent cu eliberarea bile-

telor ipotecare la acelaș oficiu (în acest caz impozitul de 2% la capital, menționat, trebuie înlăturat). Acest sistem are sens, pentru a se evita plata impozitului la procent pe la administrații financiare ori percepții, mai înainte de primirea biletelor ipotecare, ceiace ar pune de multe ori pe creditor în imposibilitate de a-l achita din lipsă de numerar.

VIII) Este echitabil ca în sistemul legiuitorului să se aibă în vedere în primul rând, pentru lichidarea datoriilor, odată creanțele convertite, cele ipotecare prin ajutorul intervenției Statului și cu o cotă cât mai apropiată de quantumul ce-l reprezintă titlul de creanță convertit, întrucât: a) Pe de o parte plasamentele ipotecare, în special ale particularilor, sunt de cele mai multe ori rezultatul unui ban greu agornisit, fiind un sprijin al bătrânilor, după o viață de muncă, — al minorilor, văduvelor, ori făcute de părinți după îndelungată muncă în vederea asigurării familiei și a urmașilor ei cu tot noianul de greutate ce incumbă creșterea, educațiunea, instrucțiunea copiilor și dotarea în vederea căsătoriei; b) De oare ce, prin plasamentele ipotecare, nu s'a speculat în anii anteriori lui 1931, precum s'a speculat prin mijlocul cambiei — titlu abstract, ce nu reprezintă de cât emblema capitalului, fără să se arate dobânzile cari se percepeau din trei în trei luni, de multe ori sub forme și quantum foarte variat, frustându-se și fiscul de cele mai multe ori; — pe câtă vreme în actele ipotecare, dobânda fiind scrisă în act pentru intervalul de timp până la scadență, nici creditorul nu putea pretinde mai mult, nici debitorul nu putea fi obligat să plătească mai mult, totul soluționându-se printr'o chitanță de plată a procentului, în caz când se achita și în caz când se achita și capitalul, neputându-se radia ipoteca, fără plata cotei aferente fiscale la dobânda percepută conform actului; c) Pentru că în plus, după cum am menționat la începutul lucrării, actele ipotecare din 1931, au fost în deosebi, ca să zicem așa, năpăstuite, căci pe lângă faptul că reprezintă un plasament de valută relativ forte, dar la ele nu s'a perceput obisnuit decât cel mult procentul pe primele șase luni (cu ocaziunea facerii plasamentului), cât este uzajul să se perceapă la atari acte; — fiind făcute în pragul apariției legii Argetoianu.

Cu un asemenea sistem, credem că s'ar putea da satisfacție, cel puțin în cea mai mare parte, necesității de a se vida problema plății datoriilor interne și așterne în acelaș timp fundamentul temeinic pentru posibilitatea renașterii creditului, deci a circulației banului.

Un mijloc de stimulare al renașterii creditului pe lângă cele indicate în treacăt, este și prima de încurajare ce s'ar putea oferi de către bănci în a se acordă împrumuturi cu dobânzi de valoarea scontului Băncii Naționale, acelora cari după conversiunea creanțelor își vor plăti datoriile într'un termen scurt, de exemplu; într'un an sau doi. Odată creditul re-născut, ar putea fi fortificat prin mijloace rapide de executare, ca sistemul cambiei titlul executor, etc.

Ceiace trebuie sprijinit însă, odată cu sistemul de conversiune întrebuintat pentru vidarea datoriilor, este renașterea spiritului de corectitudine prin fortificarea ideii plății datoriilor, care revine străduinței legiuitorului, de a combina în așa fel sistemul lui de conversiune, încât nici judecățile să nu fie în si-

tuiațiunea de a eșalona decât arare ori creanțele odată convertite, — și în cazul când judecățile ar eșalona datoria convertită spre a fi plătită în rate, — un sistem asociat, precum intervenția Statului, să poată vida complect raporturile între particulari, — pentru a se putea da îmbold cât mai curând renașterii creditului în condițiuni de legislație normală și a se creia un stimulent fortificării moralului scăzut al creditorilor și renașterii simțului îndeplinirii obligațiilor pentru debitori.

Numai în felul acesta, sperând într'o îndreptare a stării economice, putem aștepta o restabilire a bugetului general al Statului, pentru împlinirea atâtor lacune în toate direcțiunile.

DEM. ȘTEFĂNESCU-PRIBOI
Doctor în Drept din Paris—Magistrat

RECENZIE

DESARMAREA, de Lt. Colonel A. Soreanu, 1934, Tip. „Universul”. Prețul Lei 120.*)

Pacifismul este problema cea mai covârșitoare a timpului actual, problemă esențială am putea zice, întrucât conflictele sau eventualitatea lor au urmările cele mai adânci atât pe tărâmul intelectual, cât și pe cel economic. Din ce'e mai vechi timpuri desarmarea a fost socotită ca mijlocul cel mai eficace pentru menținerea păcii: desființezi armatele, ai desființat războiul; ca atare lucrarea d-lui Lt. Colonel Soreanu asupra desarmării este bine venită și de actualitate, întrucât forurile internaționale sunt preocupate din ce în ce mai des de rezolvarea acestei probleme.

Dacă preocupările desarmării ne apar în fiecare zi sub forma telegramelor din ziare, o lucrare de sintetizare a problemei lipsea. Chiar cei specializați în această materie pot găsi satisfacție citind broșura care coprinde pe lângă istoricul problemei, rezumatul discuțiilor și documentarea protocolară a realizărilor actuale.

Cât de departe suntem de acea **pax romana**, care impunea pacea universului antic prin subjugarea tuturor popoarelor celui roman. Azi această concepție apare ca un ce monstruos; dreptul de auto-determinare a popoarelor este un principiu câștigat fără de care morala raporturilor internaționale este imposibilă de realizat. Adevărul a fost enunțat cu măiestrie de Leon Bourgeois delegatul Franței la conferința dela Haga din 1907: „**Desarmarea morală trebuie să precedă pe cea militară**”.

Exemplul istoric dat de autor: al redresării Prusiei în urma războaielor Napoleoniene este pe punctul de a se repeta și constituie cea mai bună dovadă că fără dezarmare morală nu se poate avea o dezarmare materială sinceră.

Omenirea a făcut incontestabil un pas important pentru realizarea ideii de pace prin înființarea Ligei Națiunilor. Este prima oară în istoria omenirii, când raporturile internaționale dintre state, în vederea menținerii păcii sunt guvernate de o constituție scrisă (Pactul).

Organizarea Ligei Națiunilor și analiza Pactului sunt făcute de autor cu cea mai mare obiectivitate. Cititorul va putea afla imperfecțiunile care stau la baza acestui instrument de pace sau cum s'a zis atât de pitoresc, faimoasele „fisuri”. Pactul nu interzice războiul, ci îl supune unor anumite reguli. Agresiunea nu este definitivă. În fine, sancțiunile prevăzute contra agresorului sunt vagi și de o eficacitate dubioasă.

Pactul a fost ineficace și Liga Națiunilor neputincioasă în conflictul chino-japonez, iar Italia a propus încheierea unui

*) În depozit la Librăria „Curierul Judiciar”.

pact deosebit al celor patru Mari Puteri menite în prim rând a înfăptui, în mod ocolit, revizuirea teritorială a tratatelor.

Înfăptuirea dezarmării, încercată a se realiza pe calea limitării armamentelor, este o operă de lungă durată, înceată și prudentă. Dezarmarea este însă legată de securitate, iar protocolul relativ la asistența colectivă, nefiind ratificat de toate Puterile și o forță colectivă lipsind, securitatea s'a redus la ceva himeric și aleatoriu.

Din discuțiunile ce au avut loc în comisiunea pregătitoare a dezarmării s'au formulat cele două teze: grupul Franței pentru formula **siguranță apoi dezarmare**, grupul Țărilor învinse, pentru formula: **siguranță prin dezarmare**.

Esența monografiei o constituie rezumatul lucrărilor conferinței pentru limitarea și reducerea armamentelor dela 2 Februarie 1932 încoace. Prima sedință dela Geneva a întrunit peste 1.000 de delegați a 54 de state și a fost întrunirea internațională cea mai numeroasă ce a avut loc vreodată.

Tezele Marilor Puteri și ale Micii Înțelegeri sunt redată în înțelesul lor tehnic și lipsite de toate acele artificii diplomatice care le fac atât de dificile de citit în redacțiunea lor oficială.

Sfârșitul conferinței prin părăsirea ei de către Germania și fazele anterioare sunt descrise într'un stil sobru și presărat de amănunte interesante care fixează atențiunea. Capitoile speciale apreciază concluziunea debaterilor, situația și atitudinea României față de conferința dezarmării.

Problema este complexă și dificultățile de realizarea dezarmării, ca primă etapă a pacifismului, face pe autor să conchidă în zădărnicia încercărilor omenesti de a ne făuri o soartă mai bună; dar dacă privind chestiunea în adâncime, vom considera drumul parcurs numai în ultimul secol, ne vom da seama că năzuința omenirii către moralizarea raporturilor internaționale constituie drumul cel mai sigur către dezarmarea morală, care ea însăși este calea sigură a realizării dezarmării materiale. Când toți factorii răspunzători ai omenirii se vor convinge că profitul războiului, întrece sacrificiile consimțite, el va fi imposibil. Până vom ajunge acolo, drumul e încă greu și lung, dar citind volumul d-lui Lt. col. Soreanu, m'am convins că realizarea dacă nu-i apropiată, dar este cel puțin posibilă și că evoluțiunea politică socială a omenirii năzuiește s'o înfăptuiască.

GR. RACOVICIANU
Advocat

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. UNITE

Audiența dela 12 Octombrie 1933

Președinția d-lui D. VOLANSCHI, Prim-Președinte

Didina Gheorghiu Lipianu cu Ministerul Public

Deciziunea No. 39

Neconstituționalitate. Legea sanitară. Organe ale Ministerului Sănătății instituite de lege ca primă instanță pentru aplicare de pedepse. Dispozițiuni constituționale. Art. 353 din legea sanitară și art. 101 din Constituție.

Dispozițiunile prin cari legea sanitară institue organele Ministerului Sănătății ca primă instanță pentru aplicarea pedepselor ce ea le edictează nu contravin întru nimic art. 101 din Constituție, de oarece jurisdicțiunea creiată este o jurisdicțiune cu caracter general, nu instituită în vederea unor procese sau persoane, singurul lucru oprit de menționatul articol din Constituție.

Curtea,

Ascultând concluziunile puse în cauză de d. procuror general Viforeanu, în lipsa părții,

Deliberând,

Asupra recursului de față:

Având în vedere sentința atacată, din care rezultă că medicul-șef al municipiului Ploești, întemeindu-se pe dispozițiunile art. 353 legea sanitară, a pedepsit prin deciziunea nr. 41 din 1932 cu amendă de 20.000 lei pe recurenta de astăzi, Didina Gheorghiu Lipianu, pentru faptul că ținea casă de tolerantă cu prostituate înregistrate, cari urmează vizită regulată la ambulatoriul de boale venerice, — contravenind astfel dispozițiunilor art. 305 din legea sanitară.

Că, contravenienta atacând cu apel deciziunea de amendare, tribunalul Prahova i-a respins ca nefundat apelul făcut iar prin prezentul recurs introdus contra sentinței tribunalului, dânsa invoacă ca motiv de casare neconstituționalitatea art. 353 din legea sanitară, de oarece ar contraveni principiului separațiunii puterilor înscris în Constituție, căci prin el se dă putere de jurisdicțiune penală functionarilor administrativi acolo arătați, între cari și medicilor-șefi de municipii.

Având în vedere că, potrivit art. 353 din legea sanitară, sancțiunile și pedepsele prevăzute de această lege, afară de pedeapsa închisorii, se aplică de către Ministru, Subsecretarul de Stat, Secretarul General, Directorul Sănătății, Medicii-Șefi de Municipii, etc.; că, deciziunile date de dânsii pot fi atacate cu apel la tribunal, iar sentința tribunalului cu recurs la Curtea de Casație.

Considerând că, prin aceste dispozițiuni, prin cari legea sanitară institue organele sus arătate ale ministerului ca primă instanță în aplicarea pedepselor ce ea le edictează, nu se contravine întru nimic dispozițiilor art. 101 din Constituție, de oarece jurisdicțiunea sus arătată este înființată, cum cere primul alineat din acest text, printr'o lege—legea sanitară—și ea nu este instituită ad-hoc în vederea unor procese, sau persoane, singurul lucru pe care alin. 2 din art. 101 din Constituție îl oprește, ci este o jurisdicțiune cu caracter general, competente pentru toate infracțiunile de aceeași natură sancționate de legea sanitară și privind toate persoanele ce se prezintă, în aceeași situațiune;

Că, dar, investirea prin art. 353 din legea sanitară a organelor administrative aparținând Ministerului Sănătății, cu dreptul de a aplica amendă contravenienților dispozițiilor art. 305 din această lege, nu contravine art. 101 din Constituție.

Pentru aceste motive, Curtea, respinge recursul, etc.

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. UNITE

Audiența dela 7 Decembrie 1933

Președinția d-lui D. VOLANSCHI Prim Președinte

Elena Dr. A. Dobrovici și a. cu Soc. St. Scherer și a.

Decizla n. 59

Neconstituționalitate. Chestiune judecată în recurs de alte instanțe judecătorești decât Curtea de casație. Recurs special pentru neconstituționalitate. Art. 29 alin. III din legea Curții de casație.

Când chestiunea de neconstituționalitate se ridică înaintea altei instanțe judecătorești decât Curtea de casație, dar care să judece ca instanțe de recurs, în

acest caz, partea care a contestat constituționalitatea este obligată a ataca hotărîrea dată în recurs de aceste instanțe sub forma unui recurs special.

Curtea,

Asupra incidentului ridicat de d. Procuror General:

Având în vedere că intimatîi Soc. St. L. Scherer și G. A. Gusti și aceștia personal, în calitate de chirieși ai unui apartament de locuit și unui local de cinematograf aparținând recurenților, i-au chemat în judecată pentru a se stabili chiria redusă conform art. 11 și 12 din legea din 1932 ce urmează să plătească, la contractele în curs de executare, pe care le au pentru acele imobile și a fi obligați să le restituie chiria percepută peste prevederile legale;

Că, Tribunalul Ilfov, S. III-a, constituit în primă instanță cu judecător unic, a admis acțiunea, reducând chiriile cu 30%, iar complexul obișnuit al aceluși tribunal, judecând în apel, a respins apelul făcut de recurenți;

Având în vedere că proprietarii introducând recurs împotriva sentinței tribunalului, Curtea din București, S. II-a judecând ca instanță de recurs, a respins, prin decizia nr. 138/933, motivele de casare formulate și întrucât recurenții au ridicat și la instanțele de fond și înaintea sa chestiunea neconstituționalității art. 11 și 12 din legea chiriilor din 1932, pe care s'au întemeiat intimatîi în cererea lor de reducere, a dispus ca dosarul cauzei să fie trimis la Înalta Curte de Casație, pentru ca în Secțiuni Unite să judece această chestiune.

Că, astăzi, d. Procuror General a pus concluziuni pentru respingerea cererii de neconstituționalitate, ca neregulat introdusă;

Considerând că, potrivit art. 29, alin. III legea organică a Înaltei Curți de Casație, în cazul când chestiunea de neconstituționalitate se ridică înaintea altei instanțe judecătorești decât Curtea de Casație, dar care să judece ca instanță de recurs, în acest caz, partea care a contestat constituționalitatea este obligată a ataca hotărîrea dată în recurs de acele instanțe sub forma unui recurs special;

Că, în speță, proprietarii nu au introdus un asemenea recurs special, chestiunea de neconstituționalitate dânsii ridicând-o prin motivele formulate la Curtea de apel;

Că, astfel fiind, sesizarea Secțiunilor Unite, prin decizia acestei instanțe, iar nu printr'un recurs special după cum prevede textul sus citat, este neregulat făcută și cererea de neconstituționalitate ridicată trebuie respinsă pe această considerațiune, deoarece regulile prescise de lege cu privire la modul de sesizare al instanțelor judecătorești constituie condițiuni esențiale pentru validitatea acestor cereri.

Pentru aceste motive, Curtea respinge cererea ca neregulat introdusă, etc.

Apel tardiv. Inexistența omisiunii esențiale ca motiv de recurs.

1. — Prin expresiunea „judecată”, întrebuintată de textul art. 41 și 74 din legile avocaților din 1923 și 1931, nu se poate înțelege decât desbaterile procesului dela început până la închiderea lor, la cari părțile iau parte activă, nu și pronunțarea hotărîrii care este rezultatul deliberărilor și deci al judecății și care este opera numai a instanței, — noțiunile „judecată” și „pronunțare” fiind noțiuni juridice distincte.

2. — Când instanța de apel a constatat că apelul este tardiv, în această situațiune apelul nu se mai putea judeca în fond și deci examinarea probelor oferite de apelant devenind inutilă, nu poate fi vorba de omisiune esențială.

Curtea,

Asupra recursului făcut de Marcu Fischer, contra dec. nr. 54/932, dată de Curtea de apel Cernăuți, S. I-a;

Având în vedere decizia atacată cu recurs din care rezultă că Dr. Salo Woloch, avocat, a chemat în judecată pe Marcu Fischer spre a fi obligat să-i plătească suma de lei 153.440 onorar de avocat;

Că trib. Storojineț admitând în parte acțiunea, a obligat pe recurent la plata sumei de 81.440 lei;

Că recurentul Marcu Fischer făcând apel, Curtea de fond, prin decizia atacată cu recurs, respinge apelul ca tardiv;

Că pentru a decide astfel Curtea de fond motivează că în conformitate cu dispozițiunile art. 41 al legii avocaților din 21 Februarie 1932, cât și după dispozițiunile art. 74 al legii avocaților din 28 Decembrie 1931, sub imperiul căreia s'a introdus apelul, termenul de apel împotriva sentințelor tribunalului este de 15 zile, care curge dela pronunțare pentru partea prezentă și dela comunicare pentru partea care a lipsit dela judecată; că din lucrările dela dosar, rezultă că în ziua de 27 August 1931, când s'a judecat acțiunea înaintea tribunalului, părțile au fost față; că la acea dată s'a amânat pronunțarea sentinței, care a fost dată la 7 Septembrie 1931; că apelul fiind introdus abia în ziua de 9 Februarie 1932, deci peste termenul legal de 15 zile dela pronunțare este tardiv, prin partea prezentă înțelegându-se partea care a fost prezentă la judecare, lipsa părții dela pronunțare neavând nici o importanță în ce privește data dela care urmează a curge termenul de apel;

Având în vedere că prin motivul I de casare se susține că prin violarea art. 74 al legii avocaților din 1931 și a art. 41 al legii avocaților din 1923, Curtea de apel socotește că în speță termenul de apel de 15 zile curge dela pronunțare, chiar dacă partea a fost absentă dela pronunțare, deoarece termenul juridic „judecat” întrebuintat în aceste texte, fiind un termen general, cuprinde în el atât desbaterile până la închiderea lor, cât și pronunțarea; că în atare situațiune, o parte care a lipsit dela pronunțarea hotărîrii, trebuie considerată în sensul art. 41 și 74 din legile avocaților din 1923 și 1931 că a lipsit dela judecată, astfel că termenul curgând dela comunicare, oricît s'a admis incidentul de tardivitatea apelului, ridicat de intimat;

Asupra acestui motiv de casare:

Având în vedere că este necontestat că părțile au

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. I-a

Audiența dela 25 Septembrie 1933

Președenția d-lui V SANDOR, Consilier

Marcu Fischer cu Dr Salo Wolloch

Docizia No. 1152

Legea avocaților. Termen de apel. De când curge. Înțelesul expresiunii „judecată” din textul art. 41 și 74 din legile avocaților din 1923 și 1931.

fost prezente în ședința dela 27 August 1931, când s'a desbătut procesul și când s'a amânat pronunțarea sentinței pentru ziua de 7 Septembrie 1931; că, la 7 Septembrie 1931, când s'a pronunțat sentința dată de prima instanță, recurentul a fost lipsă;

Având în vedere că art. 41 al legii avocaților din 1923, cât și art. 74 al legii avocaților din 28 Decembrie 1931, dispun că termenul de apel este de 15 zile dela pronunțare pentru partea prezintă și dela comunicare pentru partea care a lipsit dela judecată;

Considerând că prin termenul „judecată” întrebuintat de aceste texte, nu se poate înțelege decât desbaterile procesului dela început până la încheierea lor, la cari părțile ia parte activă nu și pronunțarea hotărârii care este rezultatul deliberărilor și deci al judecății și care este opera numai a instanței;

Că deci noțiunile „judecată” și „pronunțare” întrebuintate de legiuitor în textele mai sus arătate fiind noțiuni juridice distincte, termenul „judecată” nu cuprinde în el și termenul juridic „pronunțare”, și deci Curtea de fond a făcut în speță o bună aplicare a acestor texte, când a decis că în speță, termenul de apel curge dela pronunțare, recurentul fiind prezent la judecată;

Că așa fiind, primul motiv este nefondat.

Având în vedere că prin motivul II de casare se susține că instanța de apel prin omisiune esențială nu s'a ocupat de probele oferite în apel;

Considerând că instanța de apel constatând că apelul este tardiv, nu se mai putea judeca apelul în fond și în această situație examinarea probelor oferite de apelant devenind inutilă, nu poate fi vorba de o omisiune esențială;

Că deci acest motiv de casare fiind și el nefondat, recursul urmează a fi respins.

Văzând și cererea de cheltueli a intimatului, care fiind întemeiată, se admite.

Pentru aceste motive Curtea respinge ca nefondat recursul, etc.

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI S. III-a

Audiența dela 13 Decembrie 1933

Prezidenția d-ului M. BOTEZ, Consilier

Inginer Gh. Stoica cu Ministerul Lucrărilor Publice și al Comunicațiilor

Decizie civilă No. 44

Contencios administrativ. Inginer la C. F. R. Decret de destituire. Decizie de anulare a lui și reintegrare. Comunicarea ei miniștrilor spre executare. Neconformare. Cerere de daune cominatorii. Admitere.

Dovadă de comunicare semnată de funcționarul însărcinat cu primirea actelor. Valabilitate.

Directiunea C. F. R. transformată între timp în regie autonomă. Opozabilitatea deciziei de contencios care are efecte *erga omnes*.

1. — *Potrivit art. 7 din legea contenciosului administrativ, în cazul când în termenul de 15 zile dela comunicare, autoritatea nu dă nici o urmare deciziei instanței care a judecat, instanța, la cererea reclamantului, va cita de urgență în Camera de consiliu pe reclamant și pe administrație și va condamna administrația ca să plătească reclamantului daune de cel puțin 500 lei de fiecare zi de întârziere cu începere dela expirarea celor 15 zile arătate mai sus.*

2. — *Pentru ca cerințele art. 7 din legea contenciosului administrativ să fie satisfăcute este suficient ca deciziunea comunicată să fie adresată capului autorității, ea putând fi valabilă predată funcționarului însărcinat cu primirea actelor în cazul când capul autorității lipsește sau refuză primirea, iar agentul judecătoresc constată aceste împrejurări.*

3. — *Hotărârile de contencios care pronunță anularea cu efecte erga omnes, în asemenea împrejurări instanța exercitând o jurisdicție obiectivă.*

Deci, Regia autonomă C. F. R. nu poate obiecta neopozabilitatea deciziei date asupra acțiunii în contencios contra Ministerului Comunicațiilor, sub cuvânt că în momentul întentării acțiunii nu era însă regie autonomă, iar ulterior n'a intervenit în proces.

S'a ascultat d. av. Al. Velescu din partea reclamantului inginer Gh. Stoica, lipsind părțile Ministerul Lucrărilor publice și al Comunicațiilor.

Curtea,

Asupra cererii făcute de inginer Gh. Stoica cu petiția înregistrată la nr. 11.849 din 1931 și modificată prin cea înregistrată la nr. 11.462 din 1935, prin care solicită obligarea Ministerului Lucrărilor publice și Comunicațiilor să-i plătească daune cominatorii de 5.000 (trei mii) lei pe zi, începând dela 1 Noembrie 1931, până la executarea în fapt a deciziei civile nr. 294 din 1930, a acestei Curți;

Având în vedere concluziunile orale și scrise ale reclamantului, precum și concluziunile scrise depuse la dosar de Ministerul Lucrărilor publice și Comunicațiilor cu adresa nr. 49.705 din 15 Decembrie 1935;

Văzând actele și lucrările din dosar;

Având în vedere că din toate acestea se constată că inginerul Gheorghe Stoica a atacat printr-o acțiune în contencios administrativ intențată contra Ministerului Comunicațiilor, înaltul decret regal nr. 2.854 din 1928, prin care fusese destituit din serviciu; că această Curte, prin deciziunea civilă nr. 294 din 28 Mai 1930, a anulat acel decret și în consecință a dispus reintegrarea reclamantului în cadrele personalului Direcției Generale C. F. R., azi Casă Autonomă, în funcțiunea de inginer ordinar clasa I, pe ziua de 10 Martie 1924; că, respingându-se recursul ministrului, decizia de reintegrare a fost investită cu formula executorie și comunicată spre executare miniștrilor cari s'au succedat în interval la Ministerul Comunicațiilor, ultima comunicare, din 22 Noembrie 1935, fiind adresată dlui R. Franasovici actualul ministru al acestui departament;

Considerând că, în virtutea art. 7 din legea contenciosului administrativ, dacă justiția obligă autoritatea administrativă să satisfacă cererea, să desliințeze sau să modifice actul deciziei date se va comunica de partea interesată prin portărei administrațiunii, capului acelei administrațiuni sau reprezentantului consiliului respectiv, cum ar fi președintele lor, în caz când actul emană dela asemenea consilii, și, dacă în interval de cincisprezece zile dela comunicare, nu se dă nici o urmare deciziei instanței care a judecat, după cererea reclamantului printr-o simplă petiție fără nici o taxă, instanța va cita de urgență în Camera de consiliu pe reclamant și pe administrație și va condamna administrația ca să plătească reclamantului daune de cel puțin 500 (cinci sute) lei de fiecare zi de întârziere cu începere dela expirarea celor cincisprezece zile arătate mai sus;

Având în vedere că, după cum s'a arătat, în speță, condițiile prevăzute de acest text de lege sunt îndeplinite, așa încât cererea este principial întemeiată;

Considerând că ministerul pârît în concluziunile scrise depuse la dosar a obiectat în prim rînd că decizia nu a fost regulat comunicată la data de 22 Noembrie 1935, întrucît dovada nu este semnată personal de ministru, ci de funcionarul însărcinat cu primirea actelor:

Având în vedere că pentru a se satisface cerințele art. 7 din legea contenciosului administrativ, este suficient ca decizia comunicată să fie adresată capului autorității, ea putând fi valabilă predată funcionarului însărcinat cu primirea actelor în cazul când capul autorității lipsește sau refuză primirea, iar agentul judecătoresc constată aceste împrejurări.

Având în vedere că, în speță, comunicarea s'a adresat d. lui R. Franasovici, ministrul Lucrărilor publice și Comunicațiilor, și a fost predată funcionarului însărcinat cu primirea actelor din cauza lipsei ministrului, împrejurări constatate de portărel, așa încît obiecțiunea Ministerului este neîntemeiată:

Considerând că în al doilea rînd ministerul prin aceleași concluziuni scrise a obiectat că n'au trecut cincisprezece zile libere dela ultima comunicare:

Că însă se constată din dosar că dela comunicarea deciziei care a avut loc la data de 22 Noembrie 1935, și până la 15 Decembrie 1935, când ministerul prin concluziunile scrise a ridicat această obiecțiune, au trecut mai mult de cincisprezece zile libere, deci a expirat termenul înăuntrul căruia ministerul era obligat să execute voluntar decizia:

Că ministerul totuși nu dovedește că s'a executat decizia după expirarea acestui termen și prin urmare și această a doua obiecțiune este nefundată:

Având în vedere că pârîtul a mai obiectat că executarea deciziei este imposibilă fiindcă Direcția căilor ferate, în serviciul căreia se afla petiționarul, a devenit între timp Regie autonomă:

Având în vedere că și această obiecțiune este nefundată, fiindcă ministerul era obligat să intervină la Regia căilor ferate, rămasă totuși sub controlul său, sau în orice caz să-i acorde o funcțiune echivalentă în administrația sa, în extrem să-i plătească numai salariul corespunzător:

Considerând că, Regia căilor ferate nu i-ar putea obiecta neopozabilitatea deciziei date asupra acțiunii în contencios atît fiindcă în momentul intentării acțiunii nu era încă Regie autonomă, iar ulterior n'a intervenit, cît și prin aceea că hotărîrile de contencios care pronunță anularea au efecte *erga omnes*, în asemenea împrejurări instanța exercitînd o jurisdicție obiectivă:

Având în vedere că apreciind asupra cuantumului daunelor cominatorii Curtea le fixează la suma de 500 lei pe zi cu începere dela 9 Decembrie 1935:

Că, prin urmare, cererea de daune este întemeiată în parte și că ea a fi admisă în această măsură.

Pentru aceste motive, Curtea admite în parte cererea și obligă Ministerul Lucrărilor publice și Comunicațiilor să plătească reclamantului câte 500 lei pe zi cu titlu de daune, cu începere dela 9 Decembrie 1935 și până la definitivă executare a deciziei civile nr. 294 din 1930, a acestei Curți.

I. M. Botez, C. Pisău, C. Demetrescu.

Grefier, Ioan C. Palos.

NOTĂ. — Deciziunea de față a Curtei de apel București, secțiunea III-a, se referă la o problemă foarte importantă în materie de contencios ad-tiv în țara noastră și anume aceea a efectului hotărîrilor judecătorești date în materie de contencios administrativ, prin care se dispune anularea unui act administrativ socotit ilegal.

Aceste decizii se bucură întocmai ca și celelalte

decizii judecătorești, numai de prezumțiunea autorității relative a lucrului judecat? Ori, întocmai ca deciziunile Consilului de stat francez, în cazul unei anulări pronunțate pe calea recursului în anulare pentru exces de putere, se bucură de o autoritate mai largă, absolută, producând efecte *erga omnes*, nu numai față de părțile cari au figurat în proces?

Curtea de apel prin această deciziune. — deși chestiunea nu a fost ridicată de o terță persoană, care să fi invocat inopozabilitatea unei sentințe rezultată dintr'un proces, în care nu a figurat ca parte, — hotărăște totuși că: „Hotărîrile de Contencios, care pronunță anularea, au efecte *erga omnes*; în asemenea împrejurări instanța exercitînd o jurisdicțiune obiectivă”.

În studiul, pe care l-am publicat în 1926 (1), am cercetat această problemă și am arătat că din textele legislative nu putem trage o concluziune certă în ce privește soluționarea acestei probleme, și susținem în același timp, întemeiat pe anumite considerente trase din examinarea principiilor generale juridice cu deosebire ale dreptului public, că soluționarea cea mai firească ar putea fi găsită în admiterea unui efect absolut „*erga omnes*” a unor astfel de decizii.

Această părere a mea a fost criticată de d. prof. Paul Negulescu în cursul d-sale de drept constituțional (2), susținînd că: „Tribunalele organe ale puterii judecătorești, nu au dreptul de a da o interpretare generală, avînd valoarea unei legi. De aceea, spune d-sa, nu putem admite părerea d-lui C. Răncescu, care socotește că ar trebui ca deciziunile în materie de contencios ad-tiv și constituțional să aibă efect *erga omnes*”.

Dar asupra acestei păreri, pe care o afirmă, în cele arătate mai sus în mod clar și categoric, d. prof. Paul Negulescu revine din nou mai târziu (3), în ediția a IV-a a Tratatului d-sale de drept ad-tiv, fără ca de astă dată d-sa să fie tot așa de categoric ca și mai înainte. În adevăr d-sa spune următoarele: „De aceea și hotărîrile judecătorești nu pot avea efect, decît între părțile litigante, chiar în materie de contencios constituțional (art. 103 din Constituțiune), dar e *îndoelnic dacă au acest caracter în materie de contencios ad-tiv de anulare*”. Îndoiala d-sale provine din interpretarea art. 103 și 107 din Constituțiunea actuală. În adevăr, constituentul din 1923, în art. 103, vorbind de dreptul Curtei de Casație de a judeca constituționalitatea legilor, nu numai că nu spune că Inalta Curte ar avea dreptul să anuleze o astfel de lege neconstituțională, dar din contra spune în mod precis, că nu poate decît declara inaplicabilă și această deciziune mărghinindu-se numai la cazul judecat. Când este vorba însă de judecata legalității actelor administrative, constituentul, în art. 107, nu mai pomenește de acest efect relativ al sentințelor judiciare, ci din contră întrebuintează termenul de *anulare*, ceea ce pare că răpește actului administrativ orice eficacitate juridică des-

1) Contenciosul administrativ român, 1926, pag. 151.

2) P. Negulescu, Curs de drept Constituțional român, București, 1927, pag. 57.

3) P. Negulescu, Tratat de drept administrativ român, București, 1935, ed. IV-a pag. 66.

ființându-l cu desăvârșire, conform principiului că un act nul, nu poate produce nici un efect.

Chestiunea, în orice caz, nu este atât de simplă, cât s'ar părea la prima vedere; în lipsa unui text precis în actuala lege a contenciosului ad-tiv suntem siliți a căuta pe cale de interpretare să găsim o soluțiune, care să împace toate cerințele și interesele legitime ale aceluia, cari eventual ar putea fi atinși de vre-o deciziune de această natură. O soluțiune absolută într'un sens sau altul, fie atribuind acestor hotărâri un caracter relativ *inter partes*, fie atribuindu-le un efect absolut *erga omnes*, nu s'ar putea susține fără a se desconsidera anumite situațiuni de fapt și de drept, peste cari cu greu s'ar putea trece. Aceasta pentru motivul că judecătorul este chemat de foarte multeori să deslege anumite chestiuni și conflicte de ordin general și obiectiv, cari prin natura lor însăși, sunt destinate a depăși cercul restrâns al părților litigante, pentru a produce efecte și față de alte persoane cari nu au figurat în proces. Într'un asemenea caz, în mod fatal, deciziunea judecătorului va avea un efect mai larg mai absolut, chiar în cazul, când ne-am găsi în mod indiscutabil în fața unei deciziuni, emanând dela o instanță obicinuită, ale cărei hotărâri se bucură în principiu de o autoritate relativă a lucrului judecat. Astfel, după cum arată *Duguit* (4) deciziunea, prin care se pronunță anulara statutelor unei asociațiuni sau societăți, va avea un caracter general și se va impune *erga omnes* nu numai părților în proces. De asemenea deciziunile date în materie de stat personal, căsătorie, filiațiune, adopțiune, etc., au efect *erga omnes*, căci după cum recunoaște prof. *G. Jéze* (5), ar fi absurd ca A să fie recunoscut fiu legitim față de B, și nu față și de C. și D; ca Petre și Maria să fie recunoscuți soți legitimi față de A și B și nu față de C și D. De asemenea d. prof. *Al. Cerban* într'un studiu publicat de curând (6), recunoaște că hotărârile judecătorești relative la starea persoanelor au uneori efect absolut față de toată lumea.

Pe de altă parte, în unele împrejurări, atunci când se recunoaște în mod formal unor deciziuni judecătorești autoritate absolută *erga omnes*, se recunoaște o asemenea neopozabilitate a lor față de unele terțe persoane, ale căror drepturi ar putea fi atinse. Acesta este cazul în Franța cu unele deciziuni date în materie de contencios de anulare, când, deși toată lumea este de acord că aceste deciziuni se bucură de un efect absolut *erga omnes*, — totuși Consiliul de stat a admis în contra lor opozițiunea tertelor persoane, *terce opposition*, atunci când acestea nu au fost chemate sau reprezentate în instanță și căroră deciziunea respectivă le-ar produce o vătămare a dreptului lor (6). Este foarte drept că asemenea deciziuni ale Consiliului de stat sunt foarte rare, și că o bună parte a doctrinei (7) le consideră ca inadvertente sau manifestări ininteligibile, dar nu-

mai puțin adevărat că prin asemenea soluțiuni se caută a se da satisfacțiune unor drepturi atinse printr'o deciziune judecătorească, la care cel în drept nu a fost nici chemat și nici reprezentat.

În fața acestor tendințe divergente, cred că soluțiunea problemei trebuie căutată în primul rând în natura juridică a chestiunilor supuse judecăței sau mai bine zis în caracterul jurisdicțiunii exercitate de instanța judecătorească în diversele litigii supuse judecăței lor (8). Este vorba de o jurisdicțiune obiectivă, când chestiunea principală pusă judecătorului este o chestiune de drept obiectiv? Deciziunile vor beneficia în general și principiu de o autoritate largă și absolută, chiar dacă în mod accesoriu judecătorul va rezolva și o chestiune de drept subiectiv.

Este din contra, vorba de o jurisdicțiune subiectivă, când judecătorul este chemat a rezolva, înainte de toate și în principal, o chestiune de drept subiectiv? Atunci deciziunile judecătorești vor avea un efect relativ între părțile litigante (9).

În legea veche a Curței de Casațiune din 1912, chestiunea efectului hotărârilor în materie de contencios ad-tiv era rezolvată prin art. 63, alin. final, care dispunea că deciziunile date în materie administrativă au efect numai între prigonitoarele părți, cu alte cuvinte un efect relativ. Care a fost rațiunea acestei dispozițiuni, când în mod indiscutabil sentințele organelor judecătorești aveau până atunci un efect relativ? S'a temut legiuitorul din 1912 că nu cumva, înființând această nouă cale de atac în contra actelor administrative, regimul juridic al acesteia să nu fie influențat de contenciosul de anulare francez, care în mod incontestabil a influențat în unele părți contenciosul nostru ad-tiv? și în care deciziunile de anulare se bucurau de un efect absolut *erga omnes*?

Legiuitorul din 1925, în legea pentru Contenciosul ad-tiv, nu mai reproduce această dispozițiune, deși ea era indispensabilă în cazul, când ar fi înțeles să o păstreze, întrucât această lege, spre deosebire de legea Curței de Casațiune din 1912, este o lege specială pentru contenciosul ad-tiv, care nu cuprinde, decât dispozițiuni referitoare la dânsul și care are pretențiunea de a organiza întreg regimul juridic al Contenciosului ad-tiv. Este o simplă inadvertență? Ori este, sau poate fi, un indiciu că legiuitorul din 1925 a înțeles să se depărteze de vechea soluțiune consacrată de art. 63 din legea din 1912? Mai cu seamă, că regimul consacrat prin legea nouă diferă în mod esențial de legea veche, prin faptul că instanța judecătorească este autorizată să *anuleze* actul ilegal, iar nu numai să-l declare ilegal și să invite autoritatea respectivă să se conformeze legalității indicate de dânsa.

Și în definitiv, care ar fi rațiunea ca în materie de contencios administrativ, atunci când instanța anulează, deciziunile în țara noastră să nu aibă aceeași valoare absolută ca în dreptul francez, când Consiliul de stat anulează pe calea recursului pentru exces de putere?

S'a pretins că întrucât în țara noastră sentința

4) *L. Duguit*, *Traité droit Constitutionnel*, ed. II, tom. II, 1925, pag. 571.

5) *G. Jéze*, *Les principes généraux de droit ad-tif*, tom. I, ed. III-a, 1925, pag. 263.

6) *Al. Cerban*, *Despre diversitatea noțiunii lucrului judecat în materie de stare civilă*, *Pandectele săptămânale* 1934, 97.

7) *M. Haurion*, *Précis de droit ad-tif*, ed. II, 1927, pag. 435.

8) *Duguit*, *Op. cit.*, tom. II, pag. 576. *André Thiers*, *Administrateurs et administrés*, 1919, Paris, ed. Bernard Grasset, pag. 84 nota.

9) Asupra deosebirii între jurisdicțiunea subiectivă și obiectivă, vezi *L. Duguit*, *op. cit.*, pag. 545.

apartine unui organ al puterii judecătorești nu poate avea efectul, pe care îl poate avea o decizie de anulare a Consiliului de stat care este un tribunal administrativ socotit că face parte din sânul însăși al administrației. Este evident că o decizie de anulare cu efect absolut amestecă oarecum tribunalul, care o pronunță, în activitatea administrației; dar acest lucru se întâmplă și când decizia de anulare ar avea un caracter relativ și în acest caz efectul absolut al deciziei nu ne apare ca ceva nou, ci ca o complectare firească a unui drept recunoscut tribunalelor judiciare în mod formal. Pe de altă parte această argumentare ar avea o oarecare valoare atunci când dreptul de anulare al puterii judecătorești nu ar fi fost recunoscut de Constituție, căci s'ar fi putut obiecta că întrucât anularea actelor administrative constituie un amestec în exercitiul puterii executive s'ar fi violat principiul constituțional al separației Puterilor. Trecându-se însă în textul Constituției însăși acest drept de anulare al Puterii judiciare, obiecțiunea nu mai poate avea nici o valoare.

S'a mai susținut iarăși că efectul absolut al deciziunilor de anulare ale Consiliului de stat, provine și din caracterul inchiuzitor al procedurii de judecată care este condusă de judecător și în care părțile interesate în cauză, precum și probele nu sunt puse în cauză și administrate de părți, ci din oficiu de instanța de judecată, ceea ce face ca posibilitățile de eroare să fie reduse la minimum (10). Este desigur aceasta un argument important în cauză. Judecata proceselor de contencios administrativ în țara noastră se desfășoară, după o procedură analogă proceselor obicnuite de drept comun, în care administrarea probelor și punerea în cauză a părților interesate este în sarcina părților, judecătorul păstrând aceeași atitudine pasivă ca și în contenciosul de drept comun. Nu-i mai puțin adevărat că într-o instanță exclusiv de anulare administrarea probei nu constituie un element esențial și determinant al procesului, întrucât de cele mai multe ori nu este nevoie de administrarea vreunei probe. „Nu este vorba propriu zis de a se face vre-probă; cele două elemente esențiale ale judecății sunt actul neregulat și legea. Actul este în mod limpede definit: dacă este explicit, el este în general scris și motivat; dacă este tacit atunci reclamațiunea căreia i s'a opus refuzul, tacit este explicită. Mai mult, nu există acte administrative fictive. Opera judecătorului devine de o extremă simplitate; a compara actul cu legea, a constata conformitatea sau neconformitatea. Ceea ce a făcut ca să se poată spune despre judecățile în anulare că ele sunt în mod esențial de ordin formal. Singurele dificultăți, cari pot să se prezinte nu sunt dificultăți de probă, ci dificultăți de interpretare a legii”.

De aceea cred că în cazurile, când instanța exercită o jurisdicțiune obiectivă și atunci când este vorba în mod exclusiv de anularea unor acte administrative ilegale, efectul hotărârilor judecătorești se poate orienta într'un sens absolut *erga omnes* (11).

10) Vezi în această privință *M. Kellersohn*. Des effets de l'annulation pour excès de pouvoir, Paris 1915, ed. Sirey, pag. 252.

11) *Kellersohn*, op. cit., pag. 259.

De aceea credem că soluțiunea adoptată de Curtea de apel, publicată mai sus, constatând existența unui caz de jurisdicțiune obiectivă este în linia normală a acestei orientări. Căci după cum spune *Duguit* (12): „Deciziunea Consiliului de stat care pronunță anularea unui act obiectiv — condițiune, spre exemplu a unei numiri sau a unei revocări de funcționari, sau al oricărui act obiectiv — condițiune ca acela care pronunță anularea unui act-regulă, are o valoare generală și se aplică *erga omnes*. Este evident că funcționarul a cărei numire este anulată încetează de a fi funcționar pentru toată lumea și nu numai pentru reclamantul, care a cerut anularea. Regula relativității lucrului judecat nu are nici o rațiune, deciziunea de anulare este un act-obiectiv — condițiune și care are valoarea generală a oricărui act obiectiv. Funcționarul a cărei numire a fost anulată este socotit că nu a fost niciodată funcționar”. (13).

Ori tocmai acesta este cazul de spetă al deciziei ce adnotăm. Este vorba de anularea revocării unui funcționar, care din moment ce a fost înfăptuită nu poate să nu fie opozabilă tuturor, funcționarul recâștigându-și calitatea sa nu numai față de administrațiunea, care a stat în instanță, dar față de toate părțile față de care ar avea vreun drept sau interes.

CONST. G. RARINCESCU
Prof. Facultatea Drept, București

CURTEA DE APPEL BUCUREȘTI S. I-a

Audiența dela 28 Septembrie 1932

Președenția d-lui ERNEST CEAUR ASLAN, Președinte
Banca Românească cu Maria și Marin H Popescu și Codreanu
Decizia comercială n. 202

Avocat. Introducerea unei acțiuni în justiție, semnată de dânsul în numele Băncii creditoare pe lângă care funcționează, pe baza unui mandat judiciar semnat de două persoane. Valabilitate. Aplicarea art. 68 legea avocaților.

Mandatul judiciar dat unui avocat de o Societate Bancară, cum este în spetă, Banca Românească, mandat semnat de 2 persoane, autorizate de Consiliul de administrație al acelei societăți, conform statutelor sale, este valabil pentru a îndritui pe avocatul autorizat să semneze singur, în numele Băncii creditoare orice acțiune în justiție, apeuri, recursuri, etc., mandat ce prin interpretarea art. 68 din legea avocaților, nici nu mai suferă discuțiuni asupra drepturilor ce decurg pentru un avocat din o atare imputernicire.

Curtea,

Ascultând pe d. avocat Gh. Morjuna din partea apelantei „Banca Românească” Soc. An., în lipsa intimaiilor soții Popescu și Codreanu;

Deliberând,

Văzând apelul declarat de Soc. an. Banca Românească, din București, în contra sentinței nr. 782/932 a trib. Ilfov,

12) *Duguit*, op. cit., tom. II, pag. 380.

13) *Kellersohn*, op. cit., pag. 265.

s. II comercială (1), prin care îi anulează acțiunea cambială ce a intentat în contra părților Maria și Marin H. Popescu, în calitate de acceptanți și Codreanu, în calitate de girant, constatând că această acțiune a fost făcută de o persoană fără calitate prin avocatul Băncii Gh. Gh. Morțun;

Văzând susținerile și concluziunile părților, puse azi în apel;

Având în vedere că trib. Ilfov, s. II-a com. pentru a ajunge la aceste concluziuni, constată că potrivit art. 28 din statutele Băncii Românești comb. cu art. 51 din aceleași statute, consiliul de administrație este singurul în drept a hotărî persoanele ce pot semna valabil pentru Bancă și că în tot cazul, orice act va purta două semnături, de nicăieri nerezultând însă că persoanele îndrituite în mod legal a reprezenta și semna pentru Bancă au și căderea de a transmite dreptul semnăturii sociale și către alte persoane, cum, în speță, conducătorii autorizați ai Băncii au împuternicit pe d. avocat Gh. Morțun a semna și intenta acțiunea de față;

Că, examinând aceste statute, dacă într-adevăr redacțiunea lor nu este din cele mai reușite, se poate totuși deduce — cu ușurință — că aceste două articole 28 și 51 din statute se situează, în așa mod, încât învederează că nu se poate face între ele o legătură indisolubilă de principii, astfel precum o face tribunalul, de oarece art. 28 din statute prin cele 5 aliniate se ocupă în primul loc de persoanele autorizate a discuta și încheia operațiunile prevăzute la art. 16 din statute, operațiuni de natură pur bancară, iar în același articol 28 în alin. ultim se ocupă de drepturile directorului general însărcinat cu executarea deciziilor consiliului și reprezentare în Justiție. Din această redacțiune complexă a art. 28 din statutele Băncii, tribunalul eronat deduce că art. 51 dispunând că numai consiliul de administrație fiind în drept de a hotărî persoanele ce pot semna valabil pentru Bancă, și orice act trebuind a purta două semnături, tot numai prin această formalitate a votului consiliului și publicarea în *Monitorul Oficial*, conf. art. 96 cod. comercial. se poate transmite acest drept al semnăturii și către altă persoană, chiar atunci când se împuternicește un avocat pentru a intenta acțiuni în contra unui debitor al Băncii. Această interpretare a textelor statutelor, evident, exclude intențiunea redactorilor, cari au pus anume condițiuni, bine definite, în cazul când se angajază Banca în operațiuni cu urmări hotărîtoare în activitatea ei, și alte dispozițiuni când Banca se prezintă în justiție, fie ca reclamantă, fie ca pârîtă, reprezentare încredințată numai directorului general al Băncii;

Considerând că tocmai pentru o mai bună administrație a Băncii și un real control al acțiunilor ei, consiliul de administrație în ședința dela 25 Iunie 1927 a hotărît care anume persoane au, în mod valabil, semnătura pentru Bancă, între cari figurează și d-nii N. P. Ștefănescu, directorul general, și I. Săvescu, prim director, cari ambii, la rândul lor, dăduseră încă din 1915 un mandat judiciar d-lui avocat Gh. Gh. Morțun cu cele mai depline puteri, privitor la reprezentarea în Justiție. Că această împuternicire, perfect valabilă, este ratificată, mai târziu, printr'un nou mandat judiciar dat de d-nii avocați Al. Orăseu și D. P. Baldovin, iarși persoane autorizate de consiliul de administrație al Băncii și în care d. avocat Gh. Morțun este împuternicit a face și semna orice acțiuni, opozițiuni, apeluri, etc., mandat ce prin interpretarea art. 68 din legea

avocaților nici nu mai suferă discuțiuni asupra drepturilor ce decurg pentru un avocat din o atare împuternicire;

Considerând că împuternicirea dată d-lui avocat Gh. Gh. Morțun prin mandatul judiciar semnat de două persoane autorizate și obligă în mod valabil Banca, este perfect suficient pentru a transmite avocatului dreptul de semnare și reprezentare în justiție, Statutul Băncii neinterzicând a autoriza anume persoane cu reprezentarea în Justiție, putere pe care, de altfel, o are chiar directorul ei general;

Că, din cuprinsul art. 28 statute reeșind dreptul Băncii de a fi reprezentată prin o sigură persoană în fața justiției, persoană care fiind avocat, prin legea de org. a Corpului din care face parte, este în drept a intenta și semna cereri de chemare în judecată; astfel că, și în speță, mandatul dat d-lui Morțun fiind valabil dat de persoanele ce l-au semnat, acțiunea pornită în numele Băncii Românești este bine formulată și semnată de d-sa, și, ca urmare, apelul interjectat urmează a fi admis din acest punct de vedere;

Că, în ce privește fondul acțiunii, intimații lipsă azi în instanță nu arată în întâmpinarea lor o opunere relativă la obligațiunea lor cambială, pe care o recunosc, în consecință urmează a se admite apelul în totul, admițându-se acțiunea intentată de Soc. Banca Românească, a se obliga pârîții Maria M. Popescu, Marin Popescu și Codreanu a plăti în med solidar suma de de 100.000 lei cu procente legale comerciale dela scadența cambiei și în plus 5.000 lei cheltueli de judecată pentru ambele instanțe de judecată, apreciate de Curte pentru a se acoperi cheltuelile de timbru, taxe și onorar de avocat.

Pentru aceste motive, redactate de d. consilier Praporgescu, Curtea admite apelul, etc.

(ss) *Ernest Ceaur Aslan, I. Petrescu, S. Praporgescu.*

Grefier, Nic. Balteanu

NOTĂ. — A se vedea, în sens contrar, Casație s. II. decizia com. nr. 675 din 1931, în *Curierul Judiciar* nr. 5 din 31 Ianuarie 1932, pag. 74, însoțită de *Nota* interesantă a colaboratorului nostru d. avocat E. Christoforeanu.

N. R.

Au apărut:

DREPT RAȚIONAL, ISVOARE ȘI DREPT POZITIV, lucrare cuprinzând dezvoltarea ideilor expuse în raportul pe care autorul l a prezentat primului congres internațional de Filosofie a Dreptului și Sociologie Juridică (Paris, Octomvrie 1933), de Prof. *Mircea Djuvara*. De vânzare la *Curierul Judiciar*.

Prețul 90 lei

Revista de drept comercial și studii economice An. I, No. 1, sub *Direcțiunea* D lui G. Tașcă și A. Chemale, Avocați.

REVUE TRIMESTRIELLE DU DROIT CIVIL, Année 32-e No. 4 din 1933, cu următorul cuprins:

La déchéance comme mode d'extinction d'un droit de Sallé de la Marinierre; Les nullités d'ordre public, de P. Kayser.

O bogată bibliografie a lucrărilor de drept în materie civilă și numeros material jurisprudențial foarte variat.